

บทที่ 2

ชีวประวัติของอิมามอัซฮาฟีอีย์

2.1 เชื้อสายต้นตระกูลและการกำเนิด

2.1.1 เชื้อสายต้นตระกูลของอิมามอัซฮาฟีอีย์

อิมามอัซฮาฟีอีย์มีชื่อเต็มว่า มุหัมมัด บิน อีดิรียะฮ์ บิน อัลอับบาส บิน อุษมาน บิน อัซฮาฟีอีย์ บิน อัศสาอียิบ บิน อุบัยดฺ บิน อับดุลมุฮะซิบ บิน ฮาซิม บิน อัลมุฏฏออลิบ บิน อับดุลมานาฟ ซึ่งเชื้อสายต้นตระกูลของอิมาม อัซฮาฟีอีย์ติดต่อกับท่านนบี ﷺ ที่อับดุลมานาฟ (Fakhruddin al-Razi , 1993 : 25)

2.1.2 เชื้อสายต้นตระกูลบิดาของท่าน

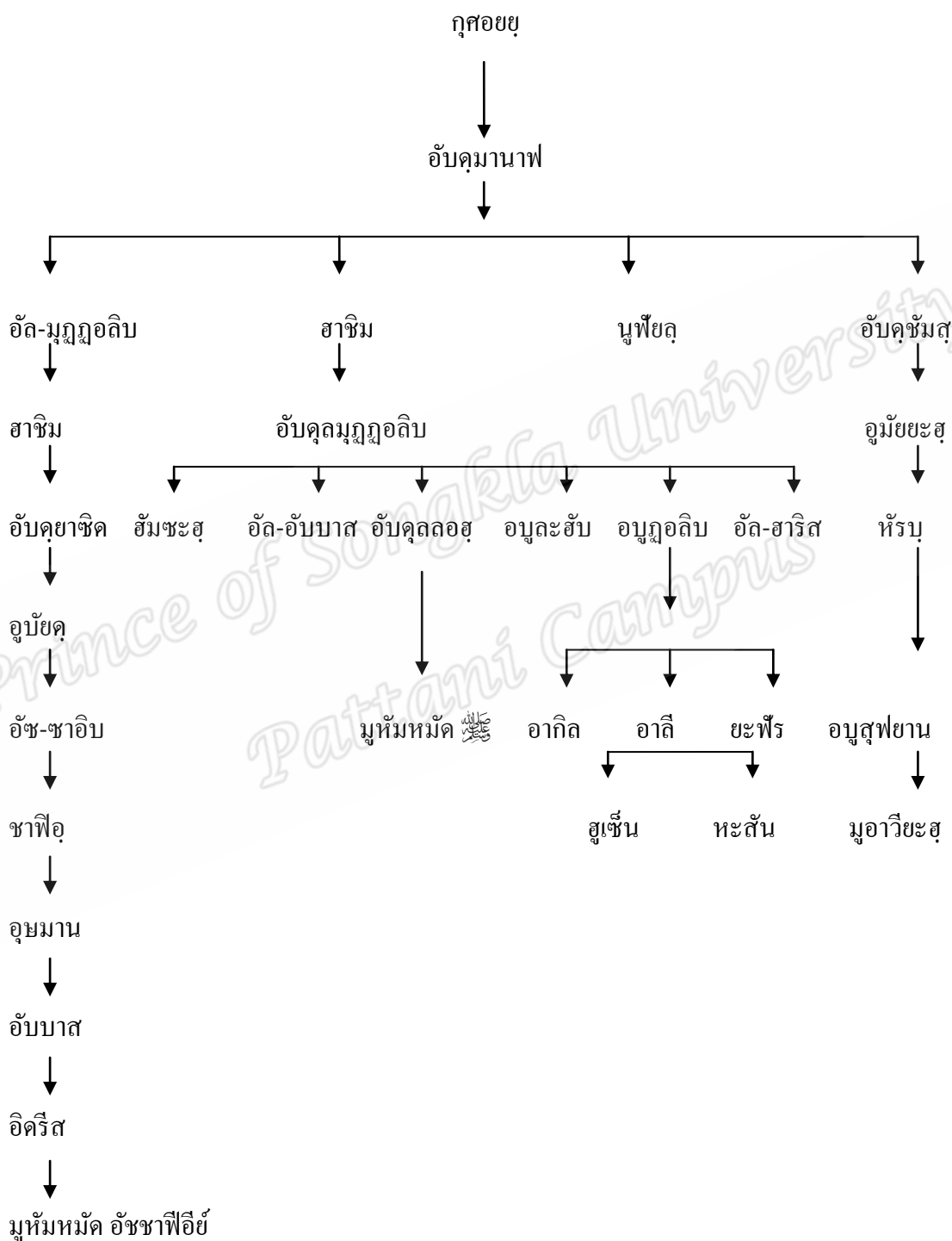
เชื้อสายต้นตระกูลบิดาของท่าน คือ อีดิรียะฮ์ บิน อัลอับบาส บิน อุษมาน บิน อัซฮาฟีอีย์ บิน อัศสาอียิบ บิน อุบัยดฺ บิน อับดุลมุฮะซิบ บิน อัลมุฏฏออลิบ บิน อับดุลมานาฟ

บิดาของท่านมีพื้นเพมาจากเมืองดัยบาละฮ์ซึ่งอยู่ในเขตดิหามะฮ์เป็นเมืองที่อยู่ในเส้นทางสู่เยเมน หลังจากนั้นท่านเดินทางไปยังฮัจญ์และได้เสียชีวิตที่นั่น

2.1.3 เชื้อสายต้นตระกูลมารดาของท่าน

นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่ามารดาของอิมามอัซฮาฟีอีย์เป็นชาว Azdiah ซึ่งถูกสืบเชื้อสายไปถึงตัวอิมามอัซฮาฟีอีย์เอง บางกระแสกล่าวว่ามารดาของท่านเป็นชาว Asadiah ซึ่ง Azdiah และ Asadiah เป็นอันเดียวกัน สิ่งที่นักประวัติศาสตร์ยกมาเป็นหลักฐานก็คือในช่วงที่อิมามอัซฮาฟีอีย์เดินทางไปยังอียิปต์ชาวอียิปต์บางคนต้องการให้ที่พักพิงแก่ท่านแต่ท่านปฏิเสธและกล่าวว่าฉันต้องการพักพิงกับน้ำชายของฉันชาวอัสดีฮีน (Abd al-Ghani al-Daqr , 2005 : 41)

แผนภูมิแสดงการสืบเชื้อสายต้นตระกูลของอิมามอัชชาฟีอีย์กับเชื้อสายต้นตระกูลของท่านนบี
 มุหัมหมัด ﷺ โดยผ่านอับคูมานาฟ



(Fauzi bin haji Awang , 1989 : 64)

2.1.4 การกำเนิด

อิมามอัชชาฟีอีย์ถือกำเนิดที่เมืองกาซา (غزة) ประเทศปาเลสไตน์ ในตอนเย็นของวันศุกร์เดือนระญับ ในปี 150 ฮ.ศ. เป็นปีเดียวกันที่อิมามอาบูฮานีฟะห์เสียชีวิต หลังจากนั้น 2 ปี มารดาของท่านก็พาท่านมายังนครมักกะฮฺ ณ.เมืองมักกะฮฺนี้เองที่อิมามอัชชาฟีอีย์เติบโตและได้รับการศึกษาในขั้นแรก

2.2 การศึกษาและบรรดาอาจารย์ของท่าน

2.2.1 การศึกษาของท่าน

หลังจากที่ท่านได้เดินทางมายังมักกะฮฺ อิมามอัชชาฟีอีย์ เริ่มศึกษาเล่าเรียนท่านเริ่มเรียนการอ่าน การเขียน และการท่องจำอัลกุรอาน ท่านเป็นเด็ก ก้ำพรีและมีฐานะยากจนแต่ความก้ำพรีและความยากจนของท่านนั้นไม่ได้เป็นอุปสรรคในการแสวงหาความรู้เลย อิมาม อัชชาฟีอีย์ ได้กล่าวว่

كنت يتيما في حجر أمي ولم يكن معها ما تعطي المعلم وكان المعلم قد رضي مني أن أخلفه إذا قام "

(Ibn al-Jawziy, n.d. : 2 / 141)

“ ฉันเป็นเด็กก้ำพรีอยู่ในการเลี้ยงดูของแม่ฉันและหล่อนไม่มีสิ่ง(คำเล่าเรียน) ที่จะให้แก่ครู แต่ครูก็พอใจกับฉันเมื่อฉันสอนแทนเขายามที่เขาได้ลุกขึ้น (ออกไป) ”

ถึงแม้ว่าท่านจะฐานะยากจนแต่ท่านก็เป็นเด็กที่มีสติปัญญาและความจำที่ยอดเยี่ยม ครั้งหนึ่งท่านเคยกล่าวว่

" كنت أنا في الكتاب أسمع المعلم يلقن الصبي الآية فأحفظها أنا ولقد كنت ويكتبون أئمتهم فيلى أن يفرغ المعلم من الإملاء عليهم قد حفظت جميع ما أملى فقال لي ذات يوم لا يحل أن آخذ منك شيئا "

(Yaqoot al Hamawiy.n.d. : 17/284)

“ ฉันเรียนอยู่ในกุดตาบ ฉันฟังครูสอนอายะฮฺอัลกุรอานให้กับเด็ก ๆ ฉันก็ท่องมันจนจำ และฉันก็อยู่ในสภาพอย่างนั้น โดยที่พวกเขาที่จะเขียนอยู่ และก่อนที่ครูจะเขียนให้พวกเขา

เสร็จฉันได้ท่องจำทุกสิ่งที่คุณนั้นได้เขียน แล้วครูคนนั้นได้กล่าวแก่ฉันวันหนึ่งว่า มันไม่เป็นที่
อนุญาตใดๆเลยที่ฉันจะเอา (ค่าเล่าเรียน) จากเจ้า ”

ท่านแสวงหาความรู้ท่ามกลางความขัดสนและความยากจนบางครั้งท่านต้องจด
บันทึกความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาในเศษไม้บ้าง เศษหนังบ้าง กระจุกบ้างอิมามอัซฮาฟีอีย์ได้เล่าว่า

" طلبت هذا الأمر عن خفة ذات يد كنت أحالس الناس وأتخفظ ثم اشتهيت أن أدون
وكان لنا منزل بقرب شعب الخيف وكنت آخذ العظام والأكتاف فأكتب فيها حتى امتلأ في دارنا -
من ذلك- حبان "

(Abd al-Rahman bin Abi Hatim al-Raziyy , n.d. : 25)

“ ฉันได้แสวงหาการงานนี้ (ความรู้) ท่ามกลางความขัดสน ฉันจะนั่งร่วมอยู่กับ
ผู้อื่น(เพื่อฟังการสอนเป็นประจำ) แล้วฉันก็จะท่องจำ หลังจากนั้นฉันรู้สึกปรารถนาที่จะ จดบันทึก
(ความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา)และเรามีบ้านอยู่ใกล้กับ Shea-b al Khaif ฉันก็จะเอาเศษกระจุกทั่วไป
เศษกระจุกจากบ่าหรือไหล่ของสัตว์บ้างแล้วฉันก็จะเขียนในนั้นจนในบ้านของฉันเต็มไปด้วยเศษ
กระจุกเหล่านั้น”

ด้วยความความเร้นแค้นและความยากลำบากของท่านทำให้ญาติของท่านบางคน
เห็นใจและรู้สึกสงสารกับท่าน โดยแนะนำให้อิมามอัซฮาฟีอีย์ทำงานหาเงินก่อนแล้วค่อยเรียนอิมาม
อัซฮาฟีอีย์ได้เล่าว่า

" فرآني أطلب العلم فقال لي لا تعجل بهذا واقبل على ما ينفعك - يعني التكسب -
قال فجعلت لذي في العلم وطلبه حتى رزق الله ما رزق "

(Ibn Hajar al-Asqalaniyy.1310 H : 50)

“ แล้วเขาได้เห็นฉันศึกษาหาความรู้เขาก็บอกกับฉันว่า เจ้าอย่าได้รับแรงในสิ่งนี้เลย
แต่จงมุ่งหน้าไปหาสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเจ้าดีกว่า(คือเจ้าทำงานหาเงินก่อนแล้วค่อยเรียนทีหลัง)แต่
แล้วความเอร็ดอร่อยของฉันมันอยู่ในความรู้และการแสวงหามันจนกระทั่งอัลลอฮ์ ﷻ ได้
ประทานริชกี(ปัจจัยยังชีพ) ตามที่พระองค์ได้ทรงประทานให้”

ท่านอิมามอัชชาฟีอีย์มีความวิริยะอุตสาหะในการศึกษาเล่าเรียน ท่านมีความอดทน ท่านเผชิญหน้ากับความยากจน การทดสอบและอุปสรรคมากมายอย่างไม่ท้อแท้ เมื่อท่านอายุได้ 7 ปี ท่านสามารถท่องจำอัลกุรอานได้ทั้งหมด หลังจากนั้นท่าน ได้ศึกษาหะดีษอย่างจริงจัง ท่านได้ท่องจำหะดีษและจดบันทึกหะดีษไว้เป็นจำนวนมาก เมื่อท่านอายุได้ 10 ปี ท่านสามารถท่องจำตำราอัลมูวัฏฎะฮะได้ทั้งหมด ท่านได้กล่าวว่า

" حفظت القرآن وأنا ابن سبع وحفظت الموطأ وأنا ابن عشر "

(Ibn Hajar al-Asqalaniy.1310 H : 50)

“ ฉันท่องจำอัลกุรอาน ได้(ทั้งหมด)ขณะที่ฉันอายุได้ 7 ปี และฉันท่องจำอัลมูวัฏฎะฮะ ได้(ทั้งหมด)ขณะที่ฉันอายุได้ 10 ปี ”

หลังจากนั้นท่านได้เดินทางไปใช้ชีวิตอยู่กับชนเผ่าสุซัยลฺเป็นเวลา 17 ปี ท่านได้ศึกษาจารีตประเพณีจากชนเผ่านี้ ชนเผ่าสุซัยลฺถือได้ว่าเป็นชนเผ่าที่มีความชำนาญและความสันทัดในภาษาอาหรับมากที่สุดในเวลานั้น นอกจากท่านได้ศึกษาจารีตประเพณีและหลักภาษาอาหรับแล้ว ท่านยังได้ศึกษาและท่องจำบทกวีของชนเผ่านี้อีกเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับเรื่องนี้ อิมามอัชชาฟีอีย์ได้กล่าว

" ثم إني خرجت عن مكة فلزمت هزيلا في البادية أتعلم كلامها وأخذ طبعها وكانت أفصح العرب فبقيت فيهم سبع عشر سنة أرحل برحيلهم وأنزل بنزولهم فلما رجعت إلى مكة جعلت أنشد الأشعار وأذكر الآداب والأخبار وأيام العرب "

(Yaqoot al Hamawiy.n.d. : 17/284)

“ หลังจากนั้นฉันก็ได้ออกจากมักกะฮฺและมุ่งหน้าไปอยู่กับชนเผ่าสุซัยลฺในชนบท ฉันได้ศึกษาคำพูดและแบบอย่างของพวกเขา ชนเผ่าสุซัยลฺเป็นชนเผ่าที่มีความสันทัดในภาษาอาหรับมากที่สุด ฉันอยู่อาศัยกับพวกเขาเป็นเวลา 17 ปี ไปไหนไปด้วยกัน พักที่ไหนพักด้วยกัน หลังจากนั้นเมื่อฉันกลับไปยังมักกะฮฺฉันเริ่มประพันธ์กลอน บอกเล่าเกี่ยวกับบรรณคดีต่างๆ และประวัติศาสตร์ของชนชาวอาหรับ ”

หลังจากนั้นท่านเดินทางไปยังมะดีนะฮ์ เพื่อศึกษากับอิมามมาลิกบินอานัส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาฟิกฮ์ นอกจากอิมามมาลิกบินอานัสแล้ว อิมามอัชชาฟีอีย์ยังได้ศึกษาจากอุละมาอ์ท่านอื่นๆ ในนครมะดีนะฮ์ อีกด้วยเช่นจาก อิมาม อิบรอฮีม บิน ซะอัด อัล-อันศอรีย์ , อิมาม अबดุลอะซีซ บิน มุหัมมัด อัลดาวรีดี , อิมาม อิบรอฮีม บิน อาบียะห์ยา อัล อาซามีย์ , อิมาม มุหัมมัด บิน ซะอีด , อิมาม अबดุลละห์ บิน นาฟิอและอุลามาท่านอื่นๆ แต่อิมามอัชชาฟีอีย์ ได้ศึกษากับอุลามาท่านเหล่านั้นภายในระยะเวลาสั้นๆ ไม่เหมือนกับที่ได้ทุ่มเทเวลากับการศึกษาในมัญลิสของอิมามมาลิก ทั้งนี้ เนื่องจากการเดินทางมามะดีนะฮ์ของท่านก็เพื่อจะศึกษากับอิมามมาลิกเป็นหลัก

ในช่วงที่ท่านอยู่ในเยเมน อิรักหรือที่ไหนก็แล้วแต่ท่านก็มักจะหาโอกาส ไปศึกษาหาความรู้จาก อุละมาอ์ในเมืองนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ท่านอยู่ในอิรักท่านมักจะไปหา บรรดาลูกศิษย์และเพื่อนๆ ของอิมามอาบูฮานีฟะฮ์เพื่อศึกษาจากอุละมาอ์เหล่านั้น

คุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญของของอิมามอัชชาฟีอีย์ที่ท่าน ได้กลายเป็นผู้รู้ที่ยิ่งใหญ่ คือความอยากและความกระหายของท่านในความรู้และศาสตร์ต่างๆ ครั้งหนึ่งมีคนถามท่านว่า “ความอยากของเจ้าในความรู้เป็นอย่างไร?” อิมามอัชชาฟีอีย์ ตอบว่า “ข้าอยากจะฟังทุกคำที่ข้าไม่เคยได้ยินมา อวัยวะของฉันทุกส่วนปรารถนาที่จะฟังอย่างสนุกสนานและสุขสบายกับการได้รับฟังความรู้ เช่นเดียวกับ 2 หู ของข้าที่สนุกสนานและสุขสบายเมื่อได้ฟังมัน คนนั้นก็ถามต่ออีกว่า แล้วความกระหายของเจ้าในความรู้เป็นอย่างไรบ้าง? ท่านตอบว่า “เฉกเช่นความกระหายของผู้รวบรวมทรัพย์สมบัติเพื่อให้บรรลุถึงความเริ่ดคร้อยในการใช้มัน คนนั้นก็ถามต่ออีกว่า แล้วเจ้าจะแสวงหามันมาได้อย่างไร? ข้าจะแสวงหามันมาได้เหมือนกับแสวงหาลูกชายคนเดียวของผู้หญิงคนหนึ่งที่ถูกของหล่อนเดินทางหายไป (Ibn Hajar al-Asqalaniy.1310 H : 62)

2.2.2 บรรดาอาจารย์

อิมามพัครุดดีน อรรอซีย์ ได้กล่าวถึงบรรดาอาจารย์ของอิมามอัชชาฟีอีย์ ที่สำคัญและโด่งดังมีทั้งหมด 19 คน 5 คนที่มักกะฮ์ 6 คน ที่มะดีนะฮ์ 4 คนที่เยเมน) และ 4 คนที่อิรัก

ครูอาจารย์ที่มักกะฮ์ มี ชุฟยาน อิบน์ อุยัยนะฮ์ มุสลิมบินคอดีลอัชชัณญี ย สะอีด อิบน์ซาลิม อัล ก็อดดาส คาวูด อิบน์ अबดุลเราะฮ์มาน อัลอัฏฏอรุ และ अबดุลอะซีซ บินคาวูด

ครูอาจารย์ที่มะดีนะฮ์ มี อิมามมาลิก อิบ努อนัศ (มาลิกีย์) อิบรอฮีม อิบนู ชะอูด์ อัล อันซอรีย์ อับดุลอะซีซ อิบนู มุฮัมมัด อัคดาวิรีดี อิบรอฮีม อิบนู อาบียะฮุยา , มุฮัมมัด อิบนู อิสมาอีล อิบนู อะบี ฬะดิก และอับดุลลอฮ์ บินนาฟิอ

ครูอาจารย์ที่ยะมัน (เยเมน) มี มักร็อฟ อิบนู มาซัน อิซาม อิบนูยูซุฟ ผู้พิพากษา แห่งนครซอนอาอี, อุมร์ อิบนูอะบี สะละมะฮ์ , และยะฮุยา อิบนู อิซาน

ส่วนครูอาจารย์ของท่านที่อิรัก มี ะเกียฮ์ อิบนู อัล ญัรราฮ์ อัลกุฟัย , อาบูอูซา มะห์อัลกุฟัย , อิสมาอีล อิบนู อิลยะฮ์อัลปะศ็รีย์ และ อับดุลวะฮะฮ์ อิบนู อับดุลมะญีด อัลบัศรีย์ (Fakhruddin al-Raziyy , 1993 : 44)

อิบนุหะญูร์ อัลอัศกอลานีย์ (1310 H : 52) ได้รวบรวมรายชื่อบรรดาครูอาจารย์ ของอิมามอัชชาฟีอี้อย่างหมดในหนังสือ Tawali al-Taasis bi Ma'āli Ibn Idris ซึ่งในรายชื่อข้างล่างนี้ ได้รวมถึงครูอาจารย์ 19 ท่านที่ได้กล่าวข้างต้นด้วย

1. อิบรอฮีม บิน สะอ์ด บิน อิบรอฮีม อัชชูษรีย์
2. อิบรอฮีม บิน อับดุลอะซีซ บิน อาบี มะหฺมูเราะฮ์
3. อิบรอฮีม บิน มุฮัมมัด บิน อาบี ยะห์ยา
4. อิบรอฮีม บิน ฮะรออม
5. อุสามะฮ์ บิน ซัยด์ บิน อัลลัม
6. อิสฮาก บิน ยูซุฟ อัลอัซรอก
7. อิสมาอีล บิน อิบรอฮีม มุกสิม
8. อิสมาอีล บิน ญะฟัร บิน อาบี กะษีร
9. อิสมาอีล บิน อับดุลลอฮ์ บิน กอสฏอนฎีน
10. อนัศ บิน อียาฏ
11. อัยยูบ บิน สุวัยคฺ อัลรอมลีย์
12. ญะฟัร บิน อิบรอฮีม อัลญอฮีย์
13. ฮาดิม บิน อิสมาอีล อัลมะคะนีย์
14. อัลฮาริส บิน อุมัยรฺ อัลบัศรีย์
15. อัลหุร บิน อิบรอฮีม
16. หุเสน อัลอัษษัม
17. หัมมาด บิน อุสามะฮ์
18. หัมมาด บิน ซัยด์ อัลบัศรีย์

19. หัมมมาค บิน ชุระรีฟ
20. ดาวูด บิน อับดุลเราะหฺมาน อัลอัฏฏออ์
21. สะอีด บิน สะละมะฮฺ
22. สะอีด บิน มัสละมะฮฺ อัลอุมะวียฺ
23. สุฟยาน บิน อุยัยนะฮฺ
24. สุไลมาน บิน อัมรฺ
25. สัมมาค บิน อัลฟัดลฺ อัลญุนดียฺ
26. อัฏฏออ์ฮาก บิน อุษมาน อัลอิซามียฺ
27. อิบาด บิน อัลอาวาม
28. อับดุลลอฮฺ บิน อิดรีส
29. อับดุลลอฮฺ บิน อัลฮาริษ อัลมุกกียฺ
30. อับดุลลอฮฺ บิน สะอีด บิน อับดุลมะลิก อาบูศอฟวาน อัลอุมะวียฺ
31. อับดุลลอฮฺ บิน อัลมุบารัก อัลมะรุซียฺ
32. อับดุลลอฮฺ บิน มุสตา อัดตัยมียฺ
33. อับดุลลอฮฺ บิน มุมิน
34. อับดุลลอฮฺ บิน นาฟิอฺ อัศศออิหม
35. อับดุลลอฮฺ บิน อัลวะลีด อัลอะคานียฺ
36. อับดุลเราะหฺมาน บิน อาบี บักร อัลมุฏ็ยกียฺ
37. อับดุลเราะหฺมาน บิน อัลหะสัน บิน อัลกุอฺชิม อัลฆอสสานียฺ อัลอัชรอก
38. อับดุลเราะหฺมาน บิน อาบี อ็ชชานาด บิน ษักวาน
39. อับดุลเราะหฺมาน บิน อับดุลลอฮฺ บิน อุมัรฺ อัลอุมะรียฺ
40. อับดุลอะชีซ บิน อับดุลลอฮฺ บิน อาบี สะละมะฮฺ
41. อับดุลอะชีซ บิน มุหัมมัด อัลตะวูรดียฺ
42. อับดุลมะญีด บิน อับดุลอาชีซ บิน อาบีเรอัวาด
43. อับดุลการีม บิน มุหัมมัด อัลคูรอซานียฺ
44. อับดุลมาลิก บิน อัลวาลีด
45. อับดุลวะฮฺฮาบ บิน อับดุลมะญีด อัยษากอฟียฺ
46. อี้ญอฟ บิน คอลิด
47. อุมัรฺ บิน อับดุลเราะหฺมาน บิน มุหัยศอน
48. อัมรฺ บิน สะบิบบ

49. อัมร์ บิน อาบี सालามะห์
50. อัมร์ บิน ะหฺยา บิน อัมร์ บิน สะอิด อัลอุมาวีฮ์
51. อัลฟุฏอยล์ บิน อียาฏ
52. อัลกอซิม บิน अबดุลลอฮฺ บิน อุมร์ อัลอุมารีย์
53. มาลิก บิน อานัส
54. มุหัมมัด บิน อิสมาอีล บิน อาบี ฟุคัยก
55. มุหัมมัด บิน อัลหะสัน อัชชะบานีย์
56. มุหัมมัด บิน คอลิด อัลญุนดี
57. มุหัมมัด บิน อัลอับบาส อัชชาฟีอี
58. มุหัมมัด บิน अबดุลลอฮฺ อัลอันศอรี
59. มุหัมมัด บิน อุษมาน บิน อาบี ศอฟวาน
60. มุหัมมัด บิน อาลี บิน ซาฟิอ
61. มุหัมมัด บิน อุมร์ อัลวาเกีดี
62. มุหัมมัด บิน ยาซิด อัลวาสิฏี
63. มรวาน บิน มูอาวิยะห์
64. มุสลิม บิน คอลิด อัชเชนญีย์
65. มุฏอรรีฟ บิน มาซิน อัศซอนอานีย์
66. มูอาซ บิน มุสา อัลญะฟารี
67. ฮีซาม บิน ยูสุฟ อัศซอนอานีย์
68. วากีฮ์ บิน อัลญุรรอห
69. ะหฺยา บิน ฮิสาน
70. ะหฺยา บิน สะอิด อัลกอฏฏอน
71. ะหฺยา บิน สุลัยม์ อัลมกกี
72. ยาซิด บิน अबดุลมาลิก อัลเนาฟาลี
73. ะกูบ บิน ฟะศอ
74. ยูสุฟ บิน อัลอัสวัต
75. ยูสุฟ บิน คอลิด อัลสัมดี
76. ยูสุฟ บิน อัมร์
77. ยูสุฟ บิน ะกูบ บิน อัลมาญูฮุน
78. อิบนู อาบี อัลกินาน อัลคูซาอี

2.3 การสอนและเหล่าลูกศิษย์ของท่าน

2.3.1 การสอน

อิมาม อัซซาฟีอีย์เริ่มต้นทำการสอนอย่างจริงจังช่วงที่ท่านเป็นผู้ช่วยให้กับอิมาม มาลิกซึ่งตอนนั้นท่านมีอายุ 29 ปี และขณะนั้นท่านเป็นนักฟิสิกส์ที่โด่งดังมีลูกศิษย์จากที่ต่าง ๆ มาศึกษาเล่าเรียน นอกจากท่านเป็นนักนักนิติศาสตร์อิสลามแล้วท่านยังเป็นคนหนึ่งที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการตีฟิรอัลกุรอาน วิชาที่เกี่ยวข้องกับหะดีษ ภาษา และวรรณกรรมอาหรับ วิชาฟาลัก อูศูลฟิสิกส์และวิชาประวัติศาสตร์ ท่านเป็นคนหนึ่งที่มีความชำนาญการทางด้าน กีรออาต และท่านยังอ่านอัลกุรอานได้ไพเราะอีกด้วย

ช่วงที่ท่านอยู่ในเยเมนซึ่งท่านมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในด้านสุกม ชารีอัต ให้กับผู้ว่าการเมืองเยเมน ท่านก็ถือโอกาสสอนผู้คนที่นี่ด้วย ท่านอยู่ในเยเมนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ท่านโดนใส่ร้ายว่าก่อกบฏกับรัฐบาลฮารุนอรรอซิดและถูกนำตัวไปยังเมือง บัฆดาต แต่ในที่สุดก็ถูกปล่อยตัวออกมาเนื่องจากท่านไม่ได้กระทำความผิด จากนั้นท่านก็ถูกเชิญให้ทำการสอนที่บัฆดาต ด้วยเช่นกัน

เมื่อเคราะห์ร้ายได้ผ่านพ้นไป อิมาม อัซซาฟีอีย์ก็เดินทางกลับนครมักกะฮ์และเริ่มทำการสอนในมัสยิดหะรอหมใกล้กับบ่อน้ำซัมซัม ใกล้กับ วง ฮัลเกาะห์อาจารย์ของท่านซุฟยาน บินอูษัยนะห์ ฮัลเกาะห์ของอิมาม อัซซาฟีอีย์เป็นที่สนใจจากผู้คน เมื่อใดก็ตามที่ได้ฟังความสละสลวยทางวิชาการที่ท่านได้สอน ดังนั้น จึงมีผู้คนที่มารับฟัง และเรียนจากท่าน เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนฮัลเกาะห์ของท่านขยายใหญ่และเข้าใกล้กับฮัลเกาะห์ของซุฟยาน บิน อูษัยนะห์ เข้าทุกที ผู้เป็นอาจารย์ก็ไม่ได้ยึดอัดใจอะไร แล้วยังได้สรรเสริญ และขอพรให้อิมามอัซซาฟีอีย์ได้รับผลบุญ ญะและได้รับความจำเริญตลอดไป ท่านซุฟยานบินอูษัยนะห์ กล่าวว่า “ ขอให้อัลลอฮ์ ทรงโปรดตอบแทนความดี ให้ชายหนุ่มคนนี้ด้วยเถิด” ในช่วงฤดูกาลฮัจญ์ผู้คนที่มาทำฮัจญ์จะถือโอกาส เข้าไปนั่งฟังการสอนของอิมามอัซซาฟีอีย์และเมื่อพวกเขากลับไปยังประเทศของพวกเขาแล้วก็จะเผยแพร่ความรู้ของอิมามอัซซาฟีอีย์ภายในตัวทำให้ชื่อเสียงของท่านขจรกระจายไปทั่วทุกสารทิศ (Hamzah al-Nashratiy : 202) ท่านใช้เวลา 17 ปีในการสอน ณ. นครมักกะฮ์ นอกจากนั้นท่านยังแต่งหนังสืออีกด้วย

ในสมัยการปกครองของ อัลมะมูน (198-218H/813-833M) ท่านเดินทางมายัง บัฆดาต(เป็นการเดินทางยังอิรักครั้งที่ 2) และท่านได้รับการต้อนรับด้วยดี และถูกจัดสถานที่สำหรับให้ท่านทำการสอนในมัสยิด บัฆดาต ซึ่งในมัสยิดนั้นมี 20 ฮาลาเกาะห์ของการเรียนการสอน เมื่ออิมามอัซซาฟีอีย์เริ่มทำการสอน ฮาลาเกาะห์ส่วนใหญ่เหล่านั้นก็มารวมตัวกับฮาลาเกาะห์ของอิมามอัซซาฟีอีย์จนในที่สุดฮาลาเกาะห์อื่นๆเหลือเพียง 3 ฮาลาเกาะห์เท่านั้น

หลังจากนั้นท่านได้เดินทางไปยังอียิปต์ตามคำเชิญของผู้ว่าการเมืองอียิปต์ ณ. ที่นั้นท่านได้ทำการสอนในมัศยิดอัมรฺ บิน อัล-อาศ อรรอบือ บินสุไลมานได้เล่าถึงการสอนของอิมาม อัซซาฟีอีย์ในมัศยิดอัมรฺ บิน อัล-อาศ ว่า อิมาม อัซซาฟีอีย์จะนั่งสอนในมัจลิสของท่านเป็นประจำ หลังละหมาดซุบฮีย์ ท่านจะเริ่มสอนอัลกุรอาน ในช่วงแรกนี้จะมีผู้เรียนอัลกุรอานมาเรียนกับท่านเมื่อดวงอาทิตย์ขึ้นพวกเขาจะลุกขึ้น หลังจากนั้นผู้เรียนอัล หะดิษก็จะมานั่งเรียนต่อเมื่อดวงอาทิตย์ขึ้นได้ในระดับหนึ่งพวกเขาก็จะลุกขึ้นแล้วตั้งวงล้อมกันเพื่อทบทวนความรู้ที่เรียนมาเมื่อถึงเวลาสายพวกเขาแยกย้ายกันไปแล้วบรรดาผู้เรียนภาษาอาหรับ หลักภาษาอาหรับ บทกลอนและฉันทลักษณ์ก็จะมาเรียนต่อและเรียนไปเรื่อยๆ เมื่อใกล้เที่ยงอิมามอัซซาฟีอีย์ก็จะเลิกแล้วลุกออกไป (Abd al-Ghani al-Daqr , 2005 : 163) อิมามอัซซาฟีอีย์สอนอยู่อย่างนี้เป็น กิจวัตรประจำวันจนกระทั่งท่านได้เสียชีวิตลง

2.3.2 เหล่าลูกศิษย์

อิบнуหะญูร อัลอัศกอลานีย์ (1310 H : 79) ได้รวบรวมรายชื่อเหล่าลูกศิษย์ของอิมามอัซซาฟีอีย์เท่าที่รวบรวมได้ซึ่งที่จริงแล้วมีมากกว่านี้ ในหนังสือของท่าน Tawali al-Ta'sis bi Maali Ibn Idris

1. อะห์มัด บิน อัลหัจญญาญญ์ อัลมะรุซีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรี)
2. อะห์มัด บิน คอลิด บิน อัลคอลดล อัลบัฆดาดี (เป็นอาจารย์ของอิมามตริมีซีย์และอิมามนาซาอีย์)
3. อะห์มัด บิน สะอีด บิน บะซีร อัลฮามานีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามอาบูดาูด)
4. อะห์มัด บิน ซีนาน บิน อัลกุฏฏอน (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรี อิมามมุสลิมและอิมามอาบูดาูด)
5. อะห์มัด บิน อัสศอบาห์ บิน อาบี สุรียญญ์ อรรอซีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรีและอิมามอาบูดาูด)
6. อะห์มัด บิน อับดุลลอฮ์ อัลมังกี
7. อะห์มัด บิน อับดุลเราะห์มาน บิน วะสุบ (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิมและอิมามอิบน์ญะฮ์)
8. อะห์มัด บิน อัมร์ บิน อัลสัรห์ อาบู อัลญอฮิร อัลมิศรี (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิมและอิมามอาบูดาูด)
9. อะห์มัด บิน มุห์มัด บิน ฮัมบัล อัซซัยยานีย์

10. อะหฺมัด บิน มุหัมมัด บิน สะอีด บิน ญิบละห์ อัศศอยรอฟีย์ อัลบัฆดาดี
11. อะหฺมัด บิน มุหัมมัด บิน อัลกุอิม
12. อะหฺมัด บิน มุหัมมัด บิน อาบี บัซซะฮฺ
13. อะหฺมัด บิน มุหัมมัด บิน อัลละลิต อัลอัชรอกีย์ อัลมักกี (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรี)
14. อะหฺมัด บิน อาบีมุสา มิสรี
15. อะหฺมัด บิน ยะห์ยา บิน अबดุลอะซีซ อาบู अबดุลเราะห์มาน อัซซาฟีอี
16. อะหฺมัด บิน ยะห์ยา บิน อัลวะซีร อัลมิสรี (เป็นอาจารย์ของอิมามอัลนาซาอี)
17. อิบรอฮีม บิน อาบี หัยยะฮฺ อัลมักกี
18. อิบรอฮีม บิน คอลิด อัลกัลบี อาบูเฮาร (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิมและอิมามอาบูดาูด)
19. อิบรอฮีม บิน สุรอเกาะห์
20. อิบรอฮีม บิน अबดุลลอฮฺ อัลหัจญ์บี อัลมักกี
21. อิบรอฮีม บิน อีซา บิน อาบี อัยยูบ
22. อิบรอฮีม บิน มุหัมมัด บิน อัยยูบ อัลบศรี
23. อิบรอฮีม บิน มุหัมมัด อัลญุฟี
24. อิบรอฮีม บิน มุหัมมัด บิน อัลอับบาส บิน มุหัมมัด บิน อาลี อัซซาฟีอี (เป็นอาจารย์ของอิมามอิบนุมาญะห์)
25. อิบรอฮีม บิน มุหัมมัด บิน ฮะรออม อัลมิสรี
26. อิบรอฮีม บิน อัลมุญิบ อัลคุซาอีย์
27. อิสฮาก บิน อิบรอฮีม อัลมะรูซี (รู้จักกันในนามอิบนุรอฮาวัยฮ์)
28. อิสฮาก บิน บะห์ลูล อัตตะนูคีย์
29. อิสฮาก บิน ศอฆีร์ อัลอัฏฏอร
30. อิสฮาก บิน อีซา บิน อัฏฏอบาอู
31. อะศัด บิน สะอีด บิน กะฆีร์ บิน อุฟัยร์ อัลมิสรี
32. อิสมาอิล บิน อิบรอฮีม บิน ญอบาบา อัลอาลาวีย์ อัลมิสรี
33. อิสมาอิล บิน ยะห์ยา อาบู อิบรอฮีม อัลมุชะนีย์
34. อิสมาอิล บิน อัลฮุญัยรี อาบู มุหัมมัด
35. อิสมาอิล อัฏฏออยยาน อัรรอซี

36. อหฺหับ บิน อับดุลอะซีซ อัลดมศรียฺ
37. อัยยูบ บิน สุวัยด อรรรมลียฺ
38. บัหฺร์ บิน นัศร์ บิน ตาบิก อัลดเคลانىยฺ อัลดมศรียฺ
39. บิหฺร์ บิน ฆิยาษ อัลมูรลียฺ
40. อัลดฮาริช บิน สุรัยจญ์ อัลดนัฏกอละ
41. อัลดฮาริช บิน สุลัยมาน อลรรรมลียฺ
42. ฮามิด บิน ะหฺยา อัลดบัลลียฺ (เป็นอาจารย์ของอิมามอาบูดาูด)
43. หัรมาละหฺ บิน ะหฺยา อัลดตะญีบียฺ อัลดมศรียฺ (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิม)
44. อัลดหะสัน บิน อิดริส บิน ะหฺยา อัลดเคลانىยฺ อัลดมศรียฺ
45. อัลดหะสัน บิน อาบีย อรรรอบียฺ (เป็นอาจารย์ของอิมามอิบนูมาญะหฺ)
46. อัลดหะสัน บิน อับดุลอะซีซ อัลดญุรวิยฺ อัลดมศรียฺ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอ
รียฺ)
47. อัลดหะสัน บิน อุษมาน อัชชียาดียฺ
48. อัลดหะสัน บิน อาลี อัลดกอละลาละ อัลดซิลวานียฺ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอ
รียฺ, มุสลิม,อาบูดาูด , อัลดคิริมีชียฺและอิบนูมาญะหฺ)
49. อัลดหะสัน บิน มุหัมมัด บิน อัศศอบาหฺ อัชชะฟารอนียฺ (เป็นอาจารย์ของอ
ิมามบุคอ
รียฺ,อาบูดาูด , อัลดคิริมีชียฺ, อันนสาอียฺและอิบนูมาญะหฺ)
50. อัลดหุเสน บิน อับดุลสลาม อัลดมศรียฺ
51. อัลดหุเสน บิน อาลี อัลดกอละลาส
52. อัลดหุเสน บิน อาลี อัลดกะรอบียฺ
53. กอลิด บิน นิซาร อัลดอัยลียฺ
54. ดาอุด บิน อาบีย ศอลิห อัลดมาดานียฺ (เป็นอาจารย์ของอิมามอาบูดาูด)
55. อัลดรอบียฺ บิน สุลัยมาน บิน ดาอุด อัลดญีชียฺ (เป็นอาจารย์ของอิมามอาบูดา
ูด และอันนสาอียฺ)
56. อัลดรอบียฺ บิน สุลัยมาน บิน อับดุลญับบาร อัลดมูรอดียฺ (เป็นอาจารย์ของอ
ิมามอาบูดาูด , อัลดคิริมีชียฺ, อันนสาอียฺ , อิบนูมาญะหฺ , อิบนุคุชัยมะหฺ และอิมามท่านอื่นๆ)
57. อัชชูบัยร์ บิน สุลัยมาน อัลดกูรอชียฺ มักรกียฺ
58. ชะกะรียา บิน ะหฺยา อัลดมศรียฺ
59. ชัยด์ บิน บิหฺร์ อัลดฮัครอมียฺ มิศรียฺ
60. ตัรจฺ อัลดโฆละ อัลดมศรียฺ

61. สะอีด บิน อะลัด บิน มุสา บิน อิบรอฮีม บิน อัลวะลีด บิน อับดุลมาลิก
62. สะอีด บิน อัลญะหัม บิน นาฟิอฺ อาบู อุษมาน
63. สะอีด บิน อีสา ตะลีด อรรรอฮีนีย์ อัลมิศรีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรี)
64. สะอีด บิน กะษีร์ บิน อุฟัยรุ อัลมิศรีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรี)
65. สุฟยาน บิน สะอีด อัลสะบาบ
66. สุฟยาน บิน อุยัยนะห์ อัลฮิลาลีย์
67. สุฟยาน บิน มุหัมมัด อัฎฎ็อรีย์
68. สะละมะฮฺ บิน ซาบีบ อันนัยสาบุรีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิม)
69. สุลัยมาน บิน คาวูด บิน อาลี บิน อับดุลลอฮฺ บิน อับบาส (เป็นอาจารย์
ของอิมามบุคอรี)
70. สุลัยมาน บิน คาวูด อัชชะฆูนีย์
71. สุลัยมาน บิน คาวูด อัลอัฎฎอร
72. สุลัยมาน บิน อับดุลอะซีซ บิน อาบี ซาบิต
73. สะฮฺล บิน มุหัมมัด อาบู ฮาติม (เป็นอาจารย์ของอิมามอาบูคาวูด และอัน
นาสาอีย์)
74. สุวัศ บิน สะอีด อัล-ฮัดษานีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิม)
75. ศอลิหฺ บิน อาบีศอลิหฺ อับดุลลอฮฺ บิน ศอลิส อัล-มิศรีย์
76. อับบาส บิน อัล-ฟารอจ อรรรียาซี
77. อับดุลลอฮฺ บิน อัชชูบัยร์ บิน อีซา บิน อุบัยดิลละฮฺ อัลฮุมัยดี อัลมังกีย์
78. อับดุลลอฮฺ บิน ศอลิหฺ บิน มุหัมมัด อัลญุสะนีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอ
รี)
79. อับดุลลอฮฺ บิน อับดุลสะกัม บิน อะฮฺน อัลมิศรีย์
80. อับดุลลอฮฺ บิน มุหัมมัด บิน อัลอับบาส บิน อุษมาน อัชชะฟีอีย์
81. อับดุลลอฮฺ บิน มุหัมมัด บิน อุกัยล์ อัลบัฆดาดี
82. อับดุลลอฮฺ บิน มุหัมมัด อัลบัลวี
83. อับดุลฮามีด บิน อัลวะลีด บิน อัลมุหัมเราะห์ อัลบศรีย์
84. อับดุลเราะห์มาน บิน อิบรอฮีม อัลซุฮรีย์
85. อับดุลเราะห์มาน บิน อิบรอฮีม อัลดามัซเกีย
86. อับดุลเราะห์มาน บิน อับดุลลอฮฺ บิน ซิวาร อัลอัมบารีย์ อัลบศรีย์
87. อับดุลเราะห์มาน บิน อับดุลลอฮฺ บิน อับดุลสะกัม บิน อะฮฺน อัลมิศรีย์

88. अब्दुरเราะห์मान บิน มะฮฺดีษ อัลบัศรีษ
89. अब्दุลอะซีซ บิน สุลัยมฺ บิน มัซมูน อัลกินานีษ
90. अब्दุลอะซีซ บิน อิมรอน บิน มิกฺลาศ อัลकुซาอียฺ อาญู อาลี อัลมึศรีษ
91. अब्दุลอะซีซ บิน ยะห์ยา อัลมັกกีษ
92. अब्दულฆอนีษ บิน अब्दุลอะซีซ อัลอัศสาละ
93. अब्दულฆอนีษ บิน อาบี กุฏัยล์ อัลอัศสาละ (เป็นอาจารย์ของอิมามอาญูดาวูด)
94. अब्दุลกะรีม บิน มุหัมมัด อัลญุญญานีษ (เป็นกอฎีมักกะฮฺ)
95. अब्दุลมะลิก บิน กอริบ อัลอัศมุอียฺ
96. अब्दุลมะลิก บิน สีฆาม อัลมึศรีษ
97. अब्दุสສາລາມ อัลอัฏฏออ์
98. อุบัยดิลละฮฺ บิน अब्दุลคอดิก อัลมะฮะรีษ อัลมึศรีษ
99. อุบัยดิลละฮฺ บิน มุหัมมัด บิน ฮาญู
100. อาลี บิน ซัยดฺ อัลบัฆดาดีษ
101. อาลี บิน สุลัยมาน อัลอัคมีนีษ
102. อาลี บิน สะฮฺด์ อัลมุฆีเราะห์ อัรรัมลีษ
103. อาลี บิน अब्दุลลอฮฺ บิน ญะฟัร อัลมาดีนีษ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรีษ)
104. อาลี บิน अब्दुरเราะห์मान บิน อัลมุฆีเราะห์ อัลมึศรีษ
105. อาลี บิน มุสลิม อัษษะกัฟียฺ
106. อาลี บิน มะบัคฺ บิน ซัดดาต อัรรุกียฺ
107. อาลี อัลอาคัม
108. อัมร์ บิน คอลิด อัลหุรโรนีษ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรีษ)
109. อัมร์ บิน อาบี สะละมะฮฺ อัตตะนิซีษ
110. อัมร์ บิน ชูวาต อัลมึศรีษ (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิม)
111. อัลฟัยด์ บิน คะกิน อาญู นุอีม (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรีษ)
112. อัลฟัยด์ บิน อัรรอบือ
113. อัลฟัยด์ บิน สลาม
114. อัลกุอิม บิน สลาม อาญู อุบัยดฺ
115. กุฏัยบะห์ สะอีด อัลบัลกีษ (เป็นอาจารย์ของ 5 อิมาม)
116. กอฮ์ซัม บิน अब्दุลลอฮฺ บิน กอฮ์ซัม อัลอัศวานีษ

117. กะษีร อาบูนุ สะฮุซัล
118. อัลลัษษ บิน อาศิม อัลกอตบานีย์ อัลมึศรีย (เป็นอาจารย์ของอิมามนาซาอีย์)
119. มะหุฟุซ บิน อาบี เตาะบะฮุ
120. มุหัมมัด บิน อะหฺมัด อัลมึศรีย
121. มุหัมมัด บิน บาซีร อัซซัยบีย์ อัลมັกกีย
122. มุหัมมัด บิน อาบี บักร์ อัลมูกอดดิมีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรียและมุสลิม)
123. มุหัมมัด บิน คอลัฟ อัลอัศกอทานีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามนาซาอีย์และอิบனுมาญะหฺ)
124. มุหัมมัด บิน สะอีด บิน หมอลิบ อัลอัฏฏอร (เป็นอาจารย์ของอิมามอิบனுมาญะหฺ)
125. มุหัมมัด บิน สะอีด บิน อาบี มัรยัม อัลมึศรีย
126. มุหัมมัด บิน อัลอับบาส อัลมັกกีย
127. มุหัมมัด บิน อัब्ดุลลอฮฺ บิน อัब्ดุลสะกัม บิน อะยูน อัลมึศรีย
128. มุหัมมัด บิน อัब्ดุลรอฮีม บิน ชะรูส อัศศอนอานีย์
129. มุหัมมัด บิน อัब्ดุลอะซีซ อัลวาซีฎีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรีย)
130. มุหัมมัด บิน อาบี อัมร์
131. มุหัมมัด บิน อัब्ดุลลอฮฺ อัลมັคชะมีย์ (เป็นกอลีย์ที่ฮิลวานและเป็นอาจารย์ของอิมามบุคอรีย)
132. มุหัมมัด บิน กุฎน
133. มุหัมมัด บิน มุหัมมัด บิน อิดริส อาบูนุ อุษมาน
134. มุหัมมัด บิน มุฮาญีร
135. มุหัมมัด บิน มุซา
136. มุหัมมัด บิน ยะหฺยา บิน ฮัสसान อัตตะนะซีย
137. มุหัมมัด บิน ยะหฺยา บิน มุหัมมัด อัลวาซีร
138. มุหัมมัด บิน ยะหฺยา บิน อาบี อุมร์ อัลอาดานีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิม)
139. มุหัมมัด บิน ยะหฺยา บิน อาบี ยะกูบ อัคดีนุรีย์
140. มัสอูด บิน สะฮุส
141. มุสลิม บิน คอลิด อัซซันญีย์

142. มัศอับ บิน अबดุลลอฮ์ อัซซุบัยรฺ
143. มุซา บิน อาบี अब್ದูรรูค อาบۇ अबّาะลีด अबّแมกกียฺ (เป็นอาจารย์ของอิมามดิรมีษีย์)
144. นัศรุ अबّแมกกียฺ
145. นะมึร บิน สะอีด
146. ฮารูน บิน สะอีด अबّอัยลีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิม)
147. ฮารูน บิน अबّดุลลอฮ์ อัซซุซรีย์ अबّกอฎีย์
148. ฮารูน บิน มุหัมมัด
149. अबّาะลีด บิน มุสลิม
150. วะสุบ บิน ริซก
151. วะสุบ บิน รอซิด
152. ยาซีน บิน अबّดุลอะฮ์ด บิน อาบี ซุรอเราะห์ अबّมึศรีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามนาสาอีย์)
153. ยะห์ยา บิน อักษัม अबّกอฎีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามดิรมีษีย์และอิมามอาบิฮาดิม)
154. ยะห์ยา บิน ซะกะรียา अबّอุมาวี
155. ยะห์ยา บิน สะอีด अबّกอฎ็อน अबّบ็ศรีย์
156. ยะห์ยา บิน अबّดุลลอฮ์ अबّคอษอามีย์
157. ยูสุฟ บิน อูมร์ บิน ยาซิด บิน ยูสุฟ अबّมึศรีย์
158. ยูสุฟ บิน ยะห์ยา อาบۇ ยะกูบ अबّนูวัยฎีย์
159. ยูสุฟ บิน ยาซิด अबّกอรรถีย์ (เป็นอาจารย์ของอิมามนาสาอีย์)
160. ยูสุฟ บิน ยะกูบ (กอฎีย์แมกกะฮ์)
161. ยูनुส บิน अबّดุลอะลา (เป็นอาจารย์ของอิมามมุสลิม)
162. อาบۇ ซุอัยบۇ अबّมึศรีย์
163. อาบۇ มัรวาน บิน อาบี अबّกะเศิบ

2.4 ตำราและผลงานทางวิชาการของท่าน

अबّดุลลอฮ์ अबّวีย์ Һะยิ Һะสัน (1989 : 270) ได้รวบรวมรายชื่อตำราต่างๆของอิมามอัซซาฟีอีย์ซึ่งมีดังนี้

1 Kitab al-Hujjah (كتاب الحجّة)

2. Kitab al-Mabsut (كتاب الميسوط)
3. Kitab al-Um (كتاب الأم)
4. Kitab Ahkam al-Qur'an (كتاب أحكام القرآن)
5. Kitab al-Shurat (كتاب الشرط)
6. Kitab al-Wasaya (كتاب الوصايا)
7. Kitab Fada'il Quraisy (كتاب فضائل قريش)
8. Kitab al-Fiqh al-Akbar (كتاب الفقه الأكبر)
9. Kitab Sifat al-Amr wa al-Nahyi (كتاب صفة الأمر والنهي)
10. Kitab al-Risalah (كتاب الرسالة)
11. Kitab al-Imla' al-Saqhir (كتاب الإملاء الصغير)
12. Kitab al-Amali al-Kubra (كتاب الأمالي الكبرى)
13. Kitab al-Mukhtasar al-Kabir wa Kitab al-Mukhtasar al-Saghir
14. Kitab al-Hukm fi Tarik al-Solat (كتاب الحكم في تارك الصلاة)
15. Kitab al-Solat al-Wajibah wa al-Tatawuo' wa al-Siyam
16. Kitab al-Zakat al-kabir (كتاب الزكاة الكبير)
17. Kitab Zakat al-fitr (كتاب زكاة الفطر)
18. Kitab Zakat Mal al-Yatim (كتاب زكاة مال اليتيم)
19. Kitab al-Siyam al-Kabir (كتاب الصيام الكبير)
20. Kitab al-Manasik al-Kabir (كتاب المناسك الكبير)
21. Kitab al-Manasik al-Awsat (كتاب المناسك الأوسط)
22. Kitab Mukhtasar al-Manasik (كتاب مختصر المناسك)
23. Kitab al-Buyu'u al-Kabir (كتاب البيوع الكبير)
24. Kitab al-Sarf wa al-Tijarah (كتاب الصرف والتجارة)
25. Kitab al-Ijarat al-Kabir (كتاب الإجارة الكبير)
26. Kitab Kary al-Ibil wa al-Rawahil (كتاب كاري الإبل والرواحل)
27. Kitab al-Ijarat Imla (كتاب الإجازات إملاء)
28. Kitab Ikhtilaf al-Ajir wa al-Musta' jir (كتاب اختلاف الأجير والمستأجر)

- 29.Kitab al-Iqrar wa al-Mawahib (كتاب الإقرار والمواهب)
- 30.Kitab Radd al-Mawarith (كتاب رد المواريث)
- 31.Kitab al-Nafaqah ala al-Aqarib (كتاب النفقة على الأقارب)
- 32.Kitab al-Wasaya al-Kabir (كتاب الوصايا الكبير)
- 33.Kitab al-Wasya bi al-Itq (كتاب الوصايا بالعتق)
34. Kitab al-Wasiyyah li al-Warith (كتاب الوصية للوارث)
35. Kitab al-Jinayah' ala Umm al-Wakad (كتاب الجناية على أم الولد)
36. Kitab Tahrim ma Yajma ' min al-nisa (كتاب تحريم من يجمع من النساء)
37. Kitab al-Istihqaq (كتاب الإستحقاق)
- 38.Kitab Iqrar Ahad al-Ibnayn bi Akh (كتاب اقرار أحد الإبنين بأخ)
- 39.Kitab al-Qasamah (كتاب القسامة)
- 40.Kitab Bay' al-Masahif (كتاب بيع المصاحف)
- 41.Kitab Khata' al-Tabib (كتاب خطأ الطبيب)
- 42.Kitab Jinayat Mu'allim al-Kuttab (كتاب جناية معلم الكتاب)
- 43.Kitab Jinayat al-Baytar wa al-Hajiam (كتاب جناية البيطار والحجام)
- 44.Kitab Istidam al-Farasain wa al-Nafsain (كتاب اصطدام الفرسين والنفسين)
- 45.Kitab Usul al-Fahl (كتاب أصول الفحل)
- 46.Kitab al-Hawalah wa al-Kafalah (كتاب الحوالة والكفالة)
- 47.Kitab Kara al-Ard (كتاب كرى الأرض)
- 48.Kitab Fard al-Sadaqah (كتاب فرض الصدقة)
- 49.Kitab al-Diyat (كتاب الديات)
50. Kitab al-Jihad (كتاب الجهاد)
51. Kitab al-Khars (كتاب الخرص)
52. Kitab 'Imarat al-Aradin (كتاب عمارة الأراضين)
53. Kitab al-'Uqul (كتاب العقول)
54. Kitab al-Awliya (كتاب الأولياء)
55. Kitab Sahib al-Ra'y (كتاب صاحب الرأي)

56. Kitab Habal al-habalah (كتاب حبل الحبله)
57. Kitab Qatta' al-Tariq (قطاع الطريق)
58. Kitab al-Wasaya al-Kabir (كتاب الوصايا الكبير)
59. Kitab al-Iqrar b al-Hukm al-Zahir (كتاب الإقرار بالحكم الظاهر)
60. Kitab al-Ajnas (كتاب الأجناس)
61. Kitab Itba' Amr Rasul Allah s. a.w.
62. Kitab Mas'alat al-Janin (كتاب مسألة الجنين)
63. Kitab Wasiyyat al-Syafi'i (كتاب وصية الشافعي)
64. Kitab Dhaba'ih Bani Isra'il (كتاب ذبائح بني اسرائيل)
65. Kitab Ghusl al-Mayyit (كتاب غسل الميت)
66. Kitab Ma Yanjus al-Ma' Mimma Khalathu (كتاب ما ينجس الماء مما خلطه)

2.5 บุคลิกภาพของท่าน

2.5.1 อุปนิสัยใจคอ

อิมามอัซซาฟีอีเป็นที่รู้จักว่าท่านเป็นคนที่เรียบง่ายและอยู่อย่างพอเพียงไม่ว่าจะเป็นการกิน การแต่งกาย และที่อยู่อาศัย ท่านจะกินอาหารแต่พอดีเพราะท่านเห็นว่าการกินมากเกินไปจะนำมาซึ่งคุณลักษณะของความเกียจคร้าน ถึงแม้ว่าท่านจะไม่ใช่คนรวยแต่ท่านชอบบริจาคทานเมื่อใดก็ตามที่ท่านได้รับเงินมาคนจนและผู้ขัดสนก็จะได้รับการบริจาคทานจากท่านเสมอ ครั้งหนึ่งมีคนมาถามฮัรรอบีอ์ว่า “ การแต่งกายของอิมาม อัซซาฟีอีเป็นอย่างไบบ้าง ท่านตอบว่าการแต่งกายของท่านนั้นท่านจะแต่งแบบง่ายๆ ฮัรรอบีอ์ก็ได้เล่าแก่นั่นไปเรื่อยๆจนกระทั่งท่านกล่าวว่า ไม่มีวันใดที่มาเยือนอิมามอัซซาฟีอี้นอกจากว่าท่านนั้นจะบริจาคทานให้แก่ผู้คน ท่านจะบริจาคทั้งกลางวันและกลางคืนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเดือนรอมฎอน ท่านจะค้นหาคนยากจนขัดสนและคนอ่อนแอเป็นประจำสม่ำเสมอเพื่อบริจาคให้แก่คนเหล่านั้น (Ibn Hajar al-Asqalaniy ,1310 H. : 68)

2.5.2 ความฉลาด

ความฉลาดเป็นคุณลักษณะที่เกิดมาตั้งแต่กำเนิดความฉลาดคือความหลักแหลมและความรวดเร็วในการเข้าใจตรงกันข้ามกับความฉลาดคือความโง่

ซุลนูน กล่าวว่า ใครที่มีคุณลักษณะ 5 ประการนี้ในตัวของเขาแน่นอนเขาจะได้รับความสุขถึงแม้ว่าเขาจะได้รับมันก่อนตายเพียง 2 ชั่วโมงก็ตาม สิ่งนั้นคืออะไร? มารยาทที่มั่นคง วิชาญที่ว่องไว สมองที่ปราดเปรื่อง เตาฮีด(เอกภาพ)ที่บริสุทธิ์ (Ibn al- Jauziy , n.d.: 14)

สิ่งที่ยืนยันถึงความฉลาดของอิมามอัชชาฟีอีฮ์คือความสามารถของท่านในการท่องจำอัลกุรอานได้ทั้งเล่มในขณะที่ท่านอายุเพียง 7 ปี ท่องจำตำรามุวัฎฎะได้ทั้งเล่มเมื่ออายุ 10 ปี ความรอบรู้ในภาษาและท่องจำบทกลอนสุซัยลฺ และบทกลอนอื่นๆอีกมากมายในช่วงที่ท่านยังเยาว์วัย สิ่งเหล่านี้เป็นของขวัญที่อัลลอฮ์ ได้ประทานให้กับท่านซึ่งไม่สามารถทำได้้นอกจากมนุษย์บางคนเท่านั้น (Hamzah al-Nashratiy, n.d.: 177)

ต่อไปนี้เป็นหนึ่งในหลายๆตัวอย่างของการได้วาที(มูนาซอเราะห์)ของท่านที่บ่งบอกถึงมันสมองที่หลักแหลมและชาญฉลาดของท่าน

قال الشافعي " كتبت كتب محمد بن الحسن وعرفت قولهم وكان إذا قام ناظرت

أصحابه "

فقال لي ذات يوم في الغضب " بلغني أنك تخالفنا "

قلت " إنما ذلك شيء أقوله على المناظرة "

فقال " قد بلغني غير هذا فناظرني "

فقلت " إني أجلك وأرفعك عن المناظرة "

فقال " لا بد من ذلك " فلما أبي

قلت " هات "

قال " ما تقول في رجل غصب من رجل ساجة فبني عليه بناء أنفق عليها ألف دينار فجاء صاحب الساجة فثبت بشاهدين عدلين أن هذا اغتصبه هذه الساجة وبني عليها هذا البناء ما كنت تحكم فيها؟

قلت " أقول لصاحب الساجة يجب أن تأخذ قيمتها فإن رضي حكمت له بالقيمة وإن أبي إلا ساجته قلعت البناء ورددت ساجته "

فقال لي " ما تقول في رجل غصب من رجل خيط إبريسم فخاط به بطنه فجاء صاحب الخيط فثبت بشاهدين عدلين أن هذا اغتصبه هذا الخيط فخاط به بطنه أكنت تنزع الخيط من بطنه؟

فقلت " لا "

قال " الله أكبر تركت قولك " وقال أصحابه " تركت قولك "

فقلت " لا تعجلوا أخبروني لو أنه لم يغصب الساجة من أحد وأراد أن يقلع البناء عنها ويبني غيره أمباح له؟ أم محرم عليه؟

قالوا " بل مباح له "

قلت " أفرأيت لو كان الخيط خيط نفسه فأراد أن ينزع هذا الخيط من بطنه أمباح له أم محرم عليه؟

قالوا " بل محرم عليه "

قلت " فكيف تقيس مباحا على محرم!؟

ثم قال " أرايت لو أن رجلا اغتصب من رجل ساجة وأدخله في سفينته ولجج في البحر فثبت صاحب اللوح بشاهدين عدلين أن هذا اغتصبه هذا اللوح وأدخله في سفينته أكنت تنزع اللوح من السفينة؟

قلت " لا "

قال " الله أكبر تركت قولك " وقال أصحابه " تركت قولك " فقلت " أرأيت لو كان اللوح لوح نفسه ثم أراد أن ينزع ذلك اللوح من السفينة حال كونها في لجة البحر أمباح ذلك له ؟ أم محرم عليه ؟

قال " محرم عليه "

قال وكيف يصنع صاحب السفينة ؟

قلت " أمره أن يقرب سفينته إلى أقرب المراسي مرسى لا يهلك فيه هو ولا أصحابه ثم أنزع اللوح وأدفعه إلى صاحبه وأقول له أصلح سفينتك واذهب "

قال محمد بن الحسن - فيما يحتج به - " أليس قد قال النبي صلى الله عليه وسلم لا ضرر ولا ضرار "

قلت " هو أضربنفسه لم يضر به أحد "

ثم قلت له " ما تقول في رجل اغتصب من رجل جارية فأولدها عشرة كلهم قد قرأوا القرآن وخطبوا على المنابر وقضوا بين الناس فثبت صاحب الجارية بشاهدين عدلين أن هذا اغتصبه هذه الجارية وأولدها هؤلاء الأولاد فننشدتك ما كنت تحكم ؟

قال " كنت أحكم بأولاده رقيقا لصاحب الجارية وأرد الجارية عليه "

فقلت رحمك الله أيهما أعظم ضررا إن رددت أولاده رقيقا أو إن قلعت البناء عن الساحة !!؟

อิมามอัชชาฟีอียกกล่าวว่า ฉันได้บันทึกคำร่ำต่างๆ ของมุหัมมัดบิน อัลหะสัน และฉันก็ได้รู้ถึงคำพูดของพวกเขาและโดยปกติแล้วเมื่อเขา(มุหัมมัดบินอัลหะสัน) ลุกขึ้น (ออกไปจากวงเสวนา) ฉันก็จะโต้แย้ง กับเพื่อนๆ ของพวกเขา วันหนึ่งเขามายกกับฉันด้วยความโมโหว่า " ฉันได้ข่าวว่าเจ้านั้นมีความเห็นที่แตกต่างกับพวกเรา "

ฉันก็ตอบว่า " แท้จริงแล้วสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ฉันพูดในการโต้ว่าที่เท่านั้น "

เขาก็กล่าวว่า " แต่ที่ฉัน ได้ข่าวมามันไม่ใช่อย่างนั้น เจ้าต้องลองโต้ว่าที่โต้ตอบกับฉัน "

ฉันตอบว่า " แท้จริงฉันให้เกียรติกับท่าน และฉันยกท่านออกจากการโต้ว่าที่ (ไม่โต้ว่าที่ด้วย เพราะให้เกียรติกับผู้ที่อาวุโสกว่า) "

เขาบอกว่า " แต่มันจำเป็นต้องมีการเสวนาโต้ตอบกับเจ้า "

เมื่อเขาไม่ยอมฉันก็กล่าวว่า " จงเอามา " (เอาประเด็นปัญหาที่จะโต้ว่าที่มา)

เขาถามว่า " เจ้าจะว่าอย่างไรกับชายคนหนึ่งซึ่งโมยไม้สักจากชายอีกคนหนึ่งแล้วใช้ไม้สักนั้นในการสร้างอาคารและได้ใช้จ่ายในการก่อสร้างเป็นเงิน 1000 ดินร์ หลังจากนั้นเจ้าของไม้สักนั้นได้มาหาเขาพร้อมกับได้ยื่นยื่นด้วยพยาน 2 คน ที่ยุติธรรม แท้จริงแล้วชายคนนี้ได้ขโมยไม้สักนั้นแล้วใช้มันในการสร้างเป็นอาคาร แล้วเจ้าจะตัดสินในประเด็นปัญหานี้อย่างไร ? "

ฉันตอบว่า " ฉันก็จะบอกกับเจ้าของไม้สักนั้นว่า ท่านจำเป็นที่จะต้องคิดราคาไม้สักนั้น ถ้าเขาพอใจก็ให้หุ้กับเขาด้วยราคาที่ตกลงกัน และถ้าหากเขาปฏิเสธนอกจากจะเอาแผ่นไม้สักคืนกรณีเดียว ท่านก็ถอนไม้สักนั้นออกมาจากตัวอาคาร "

เขาถามต่ออีกว่า " เจ้าจะว่าอย่างไรกับชายคนหนึ่งซึ่งโมยเส้นด้าย แล้วเขาเย็บท้องของเขาด้วยเส้นด้ายนั้น หลังจากนั้นเจ้าของด้ายนั้น ได้มาหาเขาพร้อมกับได้ยื่นยื่นด้วยพยาน 2 คน ที่ยุติธรรม แท้จริงแล้วชายคนนี้ได้ขโมยเส้นด้ายของเขาแล้วเขาใช้ด้ายนั้นเย็บท้องของเขาแล้วเจ้าจะดึงถอดเส้นด้ายนั้นออกจากท้องของเขากระนั้นหรือ ? "

ฉันตอบว่า " ไม่ "

เขาตอบว่า " อัลลอฮ์อัคร์บ์ เจ้าได้ฟังคำพูดของเจ้าแล้ว ลูกศิษย์ของท่านก็กล่าวว่า เจ้าได้ฟังคำพูดของเจ้าแล้ว "

ฉันกล่าวว่า " พวกท่านอย่าเพิ่งรีบร้อนซิ พวกเจ้าบอกฉันมา ถ้าหากว่าเขาไม่ได้ขโมยไม้สักนั้นจากใครเลย และเขาต้องการถอดไม้สักนั้นออกจากตัวอาคารและสร้างใหม่แทนมันเป็นที่ยอนุญาตแก่เขาหรือไม่ ? "

พวกเขาตอบว่า " เป็นที่ยอนุญาตแก่เขา "

ฉันจึงถามพวกเขาว่า ท่านจงบอกฉันมาว่าถ้าหากเส้นด้ายนั้นเป็นเส้นด้ายของเขาเองแล้วเขาต้องการที่จะถอดมันออกจากท้องของเขา มันเป็นที่ยอนุญาตแก่เขาหรือไม่ ?

พวกเขาตอบว่า " ไม่เป็นที่อนุญาตแก่เขา "

ฉันจึงถามว่า แล้วท่านก็ยาส(เปรียบเทียบหรือเทียบเคียง)สิ่งทีอนุญาตกับสิ่งที่ไม่อนุญาต ได้อย่างไร ?

แล้วเขาก็ถามอีกว่า " เจ้าจงบอกฉันมาว่าถ้าหากชายคนหนึ่งขโมยแผ่นไม้สักจากชายคนหนึ่ง แล้วได้ประกอบใส่ในเรือของเขาแล้วแล่นไปบนคลื่นในท้องทะเลแล้วปรากฏว่าเจ้าของแผ่นไม้สักนั้น ได้ยื่นยื่นด้วยพยาน 2 คน ที่ยุติธรรมว่า แท้จริงแล้วชายคนนี้ได้ขโมยแผ่นไม้สักแล้วได้ประกอบมันใส่ในเรือของเขา แล้วเจ้าจะถอดแผ่นไม้สักนั้นจากเรือกระนั้นหรือ ?

ฉันตอบว่า " ไม่ "

เขากล่าวว่า " อัลลอฮ อักบَّر "

ฉันจึงถามว่า " ท่านลองบอกฉันมาถ้าหากว่าแผ่นไม้นั้นเป็นแผ่นไม้ของเขาเองแล้วเขาต้องการถอดมันออกจากเรือในขณะที่เรือกำลังแล่นอยู่ในคลื่นทะเล การกระทำเช่นนั้นเป็นที่อนุญาตแก่เขาหรือไม่ ?

เขาตอบว่า " ไม่อนุญาต " แล้วเจ้าของเรือจะทำอย่างไร ?

อิมามอัชชาฟีอีตอบว่า " ฉันก็จะสั่งให้เขา (เจ้าของเรือ) ว่า " ซ่อมเรือของท่านก่อนแล้วก็เดินทางไป "

แล้ว มุหัมมัดบินอัลหะสันก็ได้ยกหลักฐานว่าแท้จริงท่านบิได้กล่าว ว่า لا ضرر ولا ضرار ใช่หรือไม่?

ฉันก็กล่าวว่า " เขา (คนขโมย) นั้นแหละที่ท้ออันตรายให้กับตัวเอง ไม่มีใครท้ออันตรายให้กับเขาหรอก "

แล้วฉันก็ถามเขาว่า ท่านจะว่าอย่างไรกับชายคนหนึ่งที่ยังขโมยทาสหญิงจากชายอีกคนหนึ่งและเขาก็ได้ลูกกับทาสหญิงคนนั้น 10 คน ทุกคนท่องจำอัลกุรอาน ได้ทั้งหมดทุกคนอ่านคุตบะห์บนมิมบَّر ได้และทุกคนเป็นผู้พิพากษาตัดสินเรื่องต่างๆของมุสลิมินหลังจากนั้นเจ้าของทาสหญิงก็ได้มายื่นยื่นด้วยพยาน 2 คน ที่ยุติธรรมว่าแท้จริงแล้วชายคนนี้ได้ขโมยทาสหญิงนี้และมีลูกๆเหล่านั้นออกมา ดังนั้นท่านจะตัดสินอย่างไร ?

เขาตอบว่า " ฉันจะตัดสินให้ลูกๆของเขาเป็นทาสให้กับเจ้าของทาสหญิงนั้นและคืนทาสหญิงนั้นให้เขา "

ฉัน(อิมามอัชชาฟีอี)ตอบว่า " อะไรจะอันตรายมากกว่ากันถ้าหากว่าท่านนั้นคืนลูกๆของเขาเป็นทาสหรือว่าท่านถอนไม้สักนั้นออกมาจากตัวอาคาร "

2.5.3 ความอดทนของท่าน

ความอดทนเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกถึงความกล้าหาญและความกล้าหาญเป็นคุณลักษณะที่ดียิ่ง การอดทนสามารถพิสูจน์ได้เมื่อคนๆหนึ่งประสบกับความทุกข์ยากและได้รับการทดสอบโดยหัวใจของเขายังมั่นคงและเผชิญหน้ากับสิ่งเหล่านั้นโดยไม่หวั่นไหว

อิมามอัชชาฟีอีย์เป็นอุละมาอ์ท่านหนึ่งที่มาด้วยความอดทน ท่านกำพร้าพ่อแม่แต่กำเนิดและมีฐานะยากจน ท่านพยายามแสวงหาความรู้ อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าท่านไม่มีเงินทองเพียงพอ ที่จะใช้จ่ายในการศึกษา เล่าเรียน หรือแม้แต่จะซื้อกระดาษ เพื่อจดบันทึก วิชาการ ที่ได้เล่าเรียนมาถึงกระนั้นก็ตาม ท่านก็อดทนและได้ใช้มันสมองของท่านที่แหลมคมในการท่องจำความรู้ที่ได้เล่าเรียนมาจนท่านได้ กลายเป็น อุละมาอ์ที่ยิ่งใหญ่ ท่านได้ใช้ความอดทนของท่านในการฝ่าฟันความยากลำบากต่างๆเหล่านั้นจนประสบความสำเร็จได้ด้วยดี ท่านเผชิญหน้ากับความยากจน การทดสอบและอุปสรรคมากมาย ท่านไม่ท้อ ท่านได้ต่อสู้กับสถานการณ์ต่างๆที่หนักหน่วง ท่านได้เข้าไปในสนามแห่งความรู้ วรรณกรรม พิภพและการวินิจฉัยหุกุมจนได้รับชัยชนะและกลายเป็นหนึ่งในบรรดาปวงปราชญ์ที่มีความรู้ลึกและแตกฉาน (Ahmad Nahrawiy, 1988 : 17)

เมื่อท่าน ได้กลายเป็นผู้รู้แล้ว ใจว่าความอดทนของท่านจะลดลงไม่ ท่านได้ทุ่มเท ทั้งร่างกายและแรงใจในการถ่ายทอดความรู้อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย จะเห็นได้ว่า 17 ปีที่ท่านทำการสอนในมัสยิดอัลหะรอหม์ในนครมักกะฮ์ ก่อนที่จะเดินทางไปยังอิรักในครั้งที่สองนั้นเป็นเครื่องยืนยันถึง ความอดทนและมุ่งมั่นในการเผยแพร่ความรู้ หรือแม้แต่ในช่วงบั้นปลายชีวิตของท่านในอียิปต์ ท่านก็ยังคงถ่ายทอดความรู้ ณ มัสยิดอัมรฺ อิบน์อัลอัส อย่างต่อเนื่องโดยไม่เหน็ดเหนื่อย ทุกวัน ท่านจะเริ่มทำการสอนหลังละหมาดซุบฮิ สอนไปเรื่อยๆจนถึงใกล้เที่ยง ท่านสอนอยู่อย่างนี้เป็นประจำเป็นเวลาเกือบ4ปีจนกระทั่งท่าน ได้จบชีวิตลง

2.5.4 ความใจบุญสุนทาน

ชนชาวอาหรับเป็นที่รู้กันในความใจบุญสุนทานและเป็นสิ่งหนึ่งที่พวกเขาภาคภูมิใจ มีชนชาวอาหรับหลายต่อหลายท่านด้วยกันที่มีการกล่าวขานถึงความใจบุญสุนทานของพวกเขา เช่น ท่าน ฮาเด็ม อักฎอฮีย์ , กาอับ บิน มามะห์ , เอาซุ บินฮารีชะฮ์ และท่านหะรอหม์ บิน ซีนาน เมื่อมีการประกาศอิสลามและมีผู้เข้ารับอิสลามเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ว่าคนที่มีคุณลักษณะที่ดีในสมัย ญะฮ์ลียะฮ์ พวกเขาที่ยังคงรักษาคุณลักษณะที่ดีนี้ไว้ในช่วงอิสลาม เช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คนที่กล้าหาญในสมัยญะฮ์ลียะฮ์ก็ยังคงเป็นคนกล้าหาญในสมัยอิสลาม คนที่ใจบุญก็ยังคงใจบุญเช่นเดิม แต่เนืยตถูกเปลี่ยนจากเนืยตที่ต้องการได้รับการกล่าวขานและการได้มาแห่งทรัพย์สมบัติ เกียรติยศและความภาคภูมิใจได้กลายเป็นเนืยตเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ ที่ไม่มีการ โอ้อวด

เพื่อชื่อเสียงเลย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเห็นได้จากบรรดาเศาะหาบะฮะฮ์ท่านนบี ﷺ เช่น อาบูบักร์ อุมร์ อุษมาน อาลี อับดุลเราะห์มาน บินอวฟและท่านอื่นๆอีกมากมาย

อิมามอัซซาฟีอี๊เป็นอาหรับกูเรซคนหนึ่งที่มีความใจบุญสุนทาน ยากที่จะเทียบได้ถึงแม้ว่าชีวิตของท่านส่วนใหญ่อยู่ในภาวะที่แร้นแค้น ไม่มีแม้แต่อาหารสำหรับ 1 दिन แต่เมื่อใดก็ตามที่ท่านได้รับทรัพย์สินเงินทองท่านจะบริจาคให้กับคนยากคนจน และผู้ขัดสน ถ้าหากว่าท่านเก็บทรัพย์สินส่วนหนึ่งไว้เพื่อใช้แน่นอนการกระทำนั้นไม่ได้ลดหรือบั่นทอนเกียรติของท่านเลยแต่เพราะความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความใจบุญ ความปรารถนาที่จะทำความดีและความประเสริฐของตัวท่านนั่นเอง (Abd al-Ghani al-Daqr , 2005 : 368 - 369)

อิมามอัซซาฟีอี๊เล่าว่า “ ครั้งหนึ่งเมื่อวันอีตมาถึงฉันไม่มีเงินจะใช้จ่ายเลย ภรรยาของฉันบอกกับฉันว่า ท่านเป็นคนที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเครือญาติของท่าน ถ้าท่านขอยืมเงินใช้เล็กน้อยคงไม่เป็นไร แล้วฉันก็ไปขอยืมเงินจากพวกเขา 70 ดินร์ ฉันเก็บไว้ 20 ดินร์ที่เหลือฉันนำไปใช้จ่าย แล้วได้มีชายชาวกูเรซ คนหนึ่ง เดินทางมา ขอร้องถึงความต้องการของเขา ฉันก็ได้เล่าให้เขาฟังถึงสภาพของฉันแล้วฉันก็ยื่น 20 ดินร์ ที่มีอยู่ให้กับเขา ฉันบอกเขาว่าท่านจงเอามันตามที่ท่านต้องการ เขาตอบว่า ฉันต้องไ้มากกว่านี้ แล้วฉันก็บอกเขาว่าเอาไปเถอะ เขาก็เอามันไป แล้วฉันก็นอนคืนนั้นในสภาพที่ไม่มีแม้แต่ดินร์หรือดิรฮัมเดียวเลย ในขณะที่ฉันกำลังอยู่ในบ้านนั้นปรากฏว่าได้มีชายชาวกูเรซอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนจาก ซะฟิร บินยะหฺยา อี้ ลับรมากี๊ มาที่บ้านฉัน ฉันถามว่ามีเหตุการณ์อันใดเล่าถึงได้มาหาศึกษาค้นป่านนี้ ? เขาตอบว่า ทุกครั้งที่ฉันจะหลับตานอน จะมีคนมากระซิบบอกฉันว่า อัซซาฟีอี๊ อัซซาฟีอี๊ ท่านจงบอกซิ ถึงสภาพความเป็นอยู่ของท่านตอนนี้ แล้วฉันก็เล่าให้เขาฟัง แล้วเขาก็เอาเงิน 500 ดินาร์ ออกมาให้ฉัน หลังจากนั้นเขากล่าวว่าฉันเพิ่มให้อีก 500 ดินาร์ ก็แล้วกัน หลังจากนั้นเขาก็เพิ่มให้อีก และเพิ่มให้อีก จนครบ 2000 ดินาร์ ” (Fakhruddin al-Raziy , 1993 : 313 - 314)

ต่อไปนี้เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความใจบุญสุนทานของท่านจากบรรดาเพื่อนๆและผู้ที่เกี่ยวข้องกับท่าน

อิรรอบี๊ได้กล่าวว่า “แท้จริงเราเคยได้ยินผู้คนที่มีความใจบุญสุนทานมากมายและสำหรับเราก็มีกลุ่มหนึ่งที่มีความใจบุญเช่นกัน แต่เราไม่เคยเห็น (คนที่มีใจบุญเหมือนกับ)อิมามอัซซาฟีอี๊” (Ibn Hajar al-Asqalaniy ,1310 H. : 67)

อัมรฺ บิน ซาววาด อัลซัรฎิ กล่าววว่า “ อิมาม อัซซาฟีอี๊เป็นผู้ที่มีความใจบุญสุนทานในดินร์ ดิรฮัม และอาหาร ” (al-Nawawiy, Yahya bin Sharaf ,n.d. : 1 / 57)

มุฮำหมัด บิน อับคิลลาซ บิน ฮากัม กล่าววว่า “ อิมามอัซซาฟีอี๊เป็นคนหนึ่งจากบรรดามนุษย์ที่ใจบุญสุนทานมากที่สุดในสิ่งที่เขามี ” (Ibn Hajar al-Asqalaniy ,1310 H. : 68)

อรรอบีอู กล่าวถึงอิมาม อัชชาฟีอิย์ว่า “ เมื่อใดก็ตามที่มีคนมาขอสิ่งหนึ่งสิ่งใดจาก เขา ใบหน้าเขาจะแสดงเพราะรู้สึกอายจากคนขอและรีบให้ทันที แต่เมื่อท่านไม่มีสิ่งของที่จะให้ ท่านก็จะฝากส่งให้ เมื่อคนนั้นได้กลับไป ” (al-Nawawiy, Yahya bin Sharaf ,n.d. : 1 / 58)

อัล ฮุมาัยดี กล่าวว่า “ ครั้งหนึ่งเมื่ออิมามอัชชาฟีอิย์เดินทางมาจากเยเมน พร้อมกับ เงินจำนวน สองหมื่น ดินร์ท่านได้พักแรมนอกเมืองมักกะฮ์แล้วท่านไม่ได้ลุกขึ้นออกจากที่นั่นจน กระทั่งท่านได้บริจาคเงิน (ก่อนเข้ามักกะฮ์) จำนวนนั้นทั้งหมด ” (Ibn al- Jauziy , n.d.: 2 / 14 5)

อัล ฮุมาัยดี ยังกล่าวว่า “ ครั้งหนึ่ง อิมามอัชชาฟีอิย์กลับมาพร้อมกับเงิน 3000 ดินร์ แล้วบรรดาลูกพี่ลูกน้องของท่านและคนอื่นๆ ก็ได้เข้ามาหาท่าน ท่านก็เริ่มบริจาคให้กับพวกเขา จน ในที่สุดท่านลุกขึ้น โดยไม่มีอะไรเหลือเลย ”

อัลฮุบัยรฺ บิน สุไลมาน อัลกูรอซซี กล่าวว่า “ ท่านอิมามอัชชาฟีอิย์บอกว่าคุณ ฮัร ชามะฮฺได้อ่านสละมของอามีรุลมุอมีนีนให้กับฉัน แล้วเขากล่าวว่า ท่านถูกบัญชาให้รับเงินเป็น จำนวน 5000 ดินร์ แล้วก็นำเงินนั้นมายังท่าน หลังจากนั้นก็ได้มีคนกรอกเลือดมากรอกเลือดท่าน แล้วท่านก็ได้ให้เงินกับคนกรอกเลือดนั้น 50 ดินร์ หลังจากนั้นท่านก็ได้เอาเศษผ้ามาห่อเงินหลายๆ ห่อแล้วก็แจกจ่ายให้กับชาวกูเรซที่อยู่ในเมือง และได้ห่อแจกให้กับคนที่ท่านรู้จักจากชาวมักกะฮ์จน กระทั่งท่านกลับถึงบ้านของท่าน โดยมีเงินน้อยกว่า100ดินร์

อิบน์คอลลูน กล่าวว่า “ อุละมาอ์ทั้งปวงจากบรรดานักหะดีษ , นักนิติศาสตร์ อิสลาม , นักศาสนศาสตร์ นักภาษาศาสตร์ เห็นพ้องต้องกันว่า อิมามอัชชาฟีอิย์ เป็นผู้ที่มีความ ยุติธรรม ความสมถะ เป็นผู้มีเกียรติ พยายามทำตนให้ห่างไกลจากความชั่ว มีความประพฤติดีงาม มี ศักดิ์ศรี และมีความใจบุญสุนทาน (Ibn Khalkan, n.d : 205)

2.5.5 ความยำเกรงและการวาระ(งดเว้นการทำความชั่ว)

ความยำเกรง คือ การที่มุอฺมินละทิ้งในสิ่งที่เขาต้องการสู่สิ่งที่ ซารีอัตอัลลอฮฺ ซ.บ. ต้องการและฝึกหัดความปรารถนาและความเอนเอียงของเขาไปสู่สิ่งที่อัลลอฮฺโปรดปราน ส่วนวาระนั้นคือ การละทิ้งสิ่งที่คลุมเครือเพื่อไม่ให้เขาต้องตกลงไปในสิ่งที่ระบอบ และบางครั้งเขาต้อง ละทิ้งในสิ่งที่อนุญาตเพราะกลัวเป็นสาเหตุสู่ความคลุมเครือและความคลุมเครือเป็นสาเหตุสู่สิ่งที่ระบอบ อิมามอัชชาฟีอิย์นอกจากท่านเป็นผู้นำในด้านกฎหมายอิสลามแล้ว ท่านก็ยังเป็นอิมามแห่ง การตัดวาระและความวาระอู(Abd al-Ghani al-Daqr , 2005 : 362)

อรรอบีอู บิน สุไลมาน กล่าวว่า อับดุลลอฮฺ บิน อับดุล ฮากิม เป็นหนึ่งในบรรดา อาจารย์ของมัซฮับมาลิกีย์ในอียิปต์ครั้งหนึ่งเคยกล่าวกับอิมามอัชชาฟีอิย์ว่า

" إذا أردت أن تسكن البلد - يعني مصر - فليكن قوت سنة ومجلس من السلطان تتعزز به فقال له الشافعي من لم تعزه التقوى فلا عز له ولقد ولدت بغزة وريت بالحجاز وما عندنا قوت ليلة وما بتنا جيعا قط "

(Ibn Hajar al-Asqalaniy, 1310 H : 67)

ความว่า “ ถ้าท่านต้องการอาศัยอยู่ในเมืองนี้(อียิปต์)ท่านต้องมีอาหาร (ที่เพียงพอ) สำหรับหนึ่งปีและท่านจะได้มีเกียรติในแวดวงใกล้ชิดกับวงการของผู้มีอำนาจ อิมามอัชชาฟีอีย์จึงตอบไปว่า ผู้ใดที่ความขำเกรงไม่ทำให้เขามีเกียรติคั่งนั้นจึงไม่มีเกียรติอะไรเลยสำหรับเขา และแท้จริงมันเกิดที่มอซซุซุ (ภาษา ประเทศปาเลสไตน์) และเดิบโดที่อิญาซันไม่เคยมีแม้แต่อาหารสำหรับ 1 คีนแต่ไม่เคยเลยที่เราต้องนอนในลักษณะเป็นผู้อดยากหิวโหย ”

อิมามอัชชาฟีอีย์ได้กล่าวเกี่ยวกับความขำเกรงว่า

" أنفع الذخائر التقوى وأضرها العدوان "

(al-Baihaqi, Abi Bakr Ahmad bin al-Husain, 1970 : 2 / 171)

“ของสะสมที่มีประโยชน์มากที่สุดคือการขำเกรงและของสะสมที่มีโทษมากที่สุดคือการเป็นศัตรู”

" الخير في خمسة غنى النفس وكف الأذى وكسب الحلال والتقوى والثقة بالله "

(al-Nawawiy, Yahya bin Sharaf , n.d. : 1/55)

“ความดีอยู่ใน 5 ประการ ความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ยับยั้ง(การรบกวนผู้อื่น) การแสวงหา (ปัจจัยยังชีพ) ที่สะอาด การขำเกรงต่ออัลลอฮ์ และการเชื่อมั่นในพระองค์”

วาระ หมายถึง การห่างไกลจากสิ่งที่เป็นชุกษาด(คลุมเครือ) และสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ คุณยาหรืออากิเราะห์ และห่างไกลจากการพูดหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ไร้สาระ

ครั้งหนึ่งอิมามอัชชาฟีอีย์เคยสงสัยให้กับ อรรอบือ ว่า “โอ้ รอบือ เจ้าอย่าได้พูดในสิ่งที่ไร้สาระเลยเพราะแท้จริงเมื่อเจ้าพูดในสิ่งที่ไร้สาระแล้ว มันจะ เป็นนายของ เจ้าและ เจ้าไม่สามารถที่จะเป็นนายของมัน (al-Baihaqi, Abi Bakr Ahmad bin al-Husain, 1970 : 2 / 172)

2.5.6 ความถ่อมตนของท่าน

อิมามอัชชาฟีอีย์ยังเป็นที่รู้จักถึงความถ่อมตนของท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบรรดาอุละมาอ์ด้วยกันถึงแม้ว่าพวกเขาจะมีความเห็นที่แตกต่างกับท่าน มีชายคนหนึ่งจากอิรักถามท่านว่า ท่านมีความเห็นอย่างไรกับอิมามอาบูฮานีฟะห์ ? อิมามอัชชาฟีอีย์ตอบว่า “ ท่านเป็นผู้นำแห่งอุละมาอ์อิรัก ” ชายคนนั้นถามอีกว่า ท่านมีความเห็นอย่างไรกับอาบูยูซุฟ ? อิมามอัชชาฟีอีย์ตอบว่า “ ท่านเป็นลูกศิษย์ของอาบูฮานีฟะห์ที่รู้มากที่สุดในเรื่องหะดีษ ” ชายคนนั้นถามอีกว่า ท่านมีความเห็นอย่างไรกับมุหัมมัดบินอัลหะสัน ? อิมามอัชชาฟีอีย์ตอบว่า “ ท่านเป็นลูกศิษย์ของอาบูฮานีฟะห์ที่รู้มากที่สุดในเรื่องฟิกฮ์ ” ชายคนนั้นถามอีกว่า ท่านมีความเห็นอย่างไรกับซุฟัยร ? อิมามอัชชาฟีอีย์ตอบว่า “ ท่านเป็นผู้ตามมัซฮับฮานาฟีที่เชี่ยวชาญมากที่สุดในเรื่องการกียาส ”

ครั้งหนึ่งอัลมุชานีย์ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของอิมามอัชชาฟีอีย์ได้กล่าวถึงผู้รายงานหะดีษคนหนึ่งว่า “คนนี้เป็นจอมโกหกผู้ยิ่งใหญ่ ” อิมามอัชชาฟีอีย์จึงบอกกับอัลมุชานีย์ว่า “จงรักษาลิ้นของเจ้าและอย่าได้กล่าวว่จอมโกหกผู้ยิ่งใหญ่ กล่าวแต่เพียงว่าหะดีษของเขาไม่เป็นที่ยอมรับ ” (Muhammad Zaini Yahya , 2000 : 66)

อิมามอัชชาฟีอีย์ได้กล่าวเกี่ยวกับการถ่อมตนว่า

" التواضع من أخلاق الكرام والتكبر من شيم اللئام "

(al-Baihaqiy, Abi Bakr Ahmad bin al-Husain, 1970 : 2 /200)

“การถ่อมตนนั้นเป็นมารยาทของคนที่มีเกียรติและความหยิ่งยโสนั้นเป็นบุคลิกของคนเลวทราม”

2.6 อีบาดะฮ์ของท่าน

อีบาดะฮ์เป็นการเข้าใกล้อัลลอฮ์ ซ.บ. ด้วยการทำงานต่างๆ ที่จะนำซึ่งความยำเกรง และการให้ความยิ่งใหญ่ต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ซ.บ. อีบาดะฮ์มี 3 ประเภท

1. อีบาดะฮ์ที่ต้องใช้ร่างกาย เช่น การละหมาด การถือศีลอด
2. อีบาดะฮ์ที่ต้องใช้ทรัพย์สินเงินทอง เช่น ซะกาต
3. อีบาดะฮ์ที่ต้องใช้ร่างกายและทรัพย์สิน เช่น การทำฮัจญ์

หรือถ้าจะแบ่งตามลักษณะของหุกุมก็สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. อีบาตะสุที่เป็นวาญิบ เช่น การละหมาด 5 เวลา การถือศีลในเดือนรอมฎอน การจ่ายชะกาต

2. อีบาตะสุที่เป็นสุนัต เช่น การละหมาดสุนัต การบริจาคทาน การถือศีลอดสุนัต

อิมามอัชชาฟีอีย์เป็นอุลามาอูท่านหนึ่งที่มาด้วยการทำอีบาตะสุ ไม่ว่าจะเป็อีบาตะสุที่วาญิบหรือสุนัต ไม่ว่าจะเป็นการชกิริ การอ่านอัลกุรอาน และอีบาตะสุอื่นๆอีกมากมาย

อิบนุรอบีอู กล่าวว่า “ท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ทำให้กลางคืนมีชีวิตชีวา (ด้วยการละหมาดตาศัดญุดทุกคืน) จนกระทั่งท่านเสียชีวิต”

หุเสน บิน อาลี อัลการอบีชียุ กล่าวว่า “ฉันนอนกับอิมามอัชชาฟีอีย์ 80 คืน ท่านจะ ละหมาดตาศัดญุด ประมาณหนึ่งในสามของเวลากลางคืน ฉันเห็นเขาละหมาดแต่ละรอกอ์ดจะอ่านไม่เกิน 50 อายะฮฺ เมื่ออ่านผ่านอายะฮฺขอพรท่านก็จะขอพรจากอัลลอฮฺเพื่อตัวท่านและบรรดามุมีนีน มุมีนาต เมื่ออ่านผ่านอายะฮฺเกี่ยวกับการลงโทษท่านก็จะขอจากอัลลอฮฺเพื่อให้ตัวท่านและบรรดามุมีนีน มุมีนาต ปลอดภัยและห่างไกลจากสิ่งเหล่านั้น” (Ibn Hajar al-Asqalaniy, 1310 H : 68)

อรรอบีอู กล่าวว่า “อิมามอัชชาฟีอีย์แบ่งเวลากลางคืนเป็น 3 ส่วน ส่วนที่หนึ่งสำหรับการแต่งหนังสือ ส่วนที่สองสำหรับการละหมาด ส่วนที่สามสำหรับนอน ” (Ibn al- Jauziy , n.d.: 2/144)

อัลมุฆานีญ์ กล่าวว่า “ ฉันไม่เคยเห็นอิมามอัชชาฟีอีย์อ่านอัลกุรอานในเวลากลางคืน เว้นแต่ท่านจะอ่านในละหมาด(คือถ้าท่านอ่านอัลกุรอานในเวลากลางคืนแสดงว่าท่านกำลังละหมาดอยู่)” (Ibn Hajar al-Asqalaniy, 1310 H : 79)

2.7 การเดินทางของท่าน

2.7.1 การเดินทางไปยังมักกะฮฺ

อิมามอัชชาฟีอีย์เป็นหนึ่งในบรรดาอุลามาอุมุสลิมที่มาด้วยการเดินทาง จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งไม่ว่าจะด้วยสาเหตุเพื่อการศึกษาหรือสาเหตุอื่นๆ ก็ตาม การเดินทาง ครั้งแรก ของอิมาม อัชชาฟีอีย์ คือการเดินทางจาก ฉนวนกาซา (غزة) ประเทศปาเลสไตน์ สู่นครมักกะ ฮฺ ประเทศ ซาอุดีอาระเบียในช่วงนั้นท่านมีอายุเพียง 2 ขวบเท่านั้น มารดาท่านได้พาท่านเดินทางจากกาซา สู่เมืองมักกะฮฺ หลังจากที่บิดาของท่านได้เสียชีวิตลง บิดาของอิมาม อัชชาฟีอีย์ได้อาศัยอยู่ในกาซา ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อทำงานหาเงิน แต่หลังจากที่ต้องจบชีวิตลง มารดาของท่านจึงจำเป็นต้องพาท่านเดินทางกลับไปยังมาตุภูมิ คือนครมักกะฮฺ ทั้งนี้เพื่อให้อิมาม อัชชาฟีอีย์ได้เติบโตกับญาติพี่น้องอื่นๆ และเป็นการทดแทนการจากไปของบิดาและเพื่อไม่ให้ 2 ความเศร้าโศกมา

รวมอยู่ในตัวของอิมาม อัซซาฟีอีย์ในเวลาเดียวกัน คือความเศร้าโศกของการเป็นเด็กกำพร้า และ ความเศร้าโศกที่ต้องห่างไกลจากบ้านเกิดเมืองนอน ดังนั้นมารดาของท่านจึงเดินกลับสู่นครมักกะฮ์ (Hamzah al Nashratiy, n.d :21) ณ.นครมักกะฮ์นี้เอง อิมาม อัซซาฟีอีย์เริ่มศึกษาเล่าเรียนท่านเริ่ม เรียนการอ่าน การเขียน และการท่องจำอัลกุรอาน ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนจากอุละมาอ์ ชื่อดังที่มักกะฮ์ ในตอนนั้นหลายท่านด้วยกันเช่นจาก มุสลิม บิน คอลิด อัซซันญี บุ , สุฟยาน บิน อุยัยนะฮ์ , ดาวูด บิน อับดุลเราะห์มาน อัลอฏฏอร , อับดุลมะญิด บิน อับดุลอาซีซ บิน ดาวูด และอุละมาอ์ท่านอื่นๆ

2.7.2 การเดินทางไปยังชนเผ่าสุซัยล

หลังจากนั้นท่านได้เดินทางไปใช้ชีวิตอยู่กับชนเผ่าสุซัยล อยู่นานหลายปี ท่านได้ ศึกษาจารีตประเพณีจากชนเผ่านี้ ชนเผ่าสุซัยลถือว่าเป็นชนเผ่าที่มีความชำนาญและความสันทัด ในภาษาอาหรับมากที่สุดในเวลานั้น นอกจากท่านได้ศึกษาจารีตประเพณีและหลักภาษาอาหรับแล้ว ท่านยังได้ศึกษาและท่องจำบทกวีของชนเผ่านี้อีกเป็นจำนวนมาก

2.7.3 การเดินทางไปยังมะดีนะฮ์

หลังจากใช้ชีวิตอยู่กับชนเผ่าสุซัยลเป็นเวลาหลายปี อิมามอัซซาฟีอีย์ได้ตัดสินใจที่จะเดินทางไปยังมะดีนะฮ์เพื่อศึกษาหาความรู้จากอิมามมาลิกก่อนเดินทางท่านท่องเที่ยวในหนังสือ อัลมูวัฏฏะฮ์ท่านใช้เวลา 9 คืนในการท่องเที่ยวทั้งเล่ม ท่านได้เล่าว่า

“ฉันจึงตั้งใจ ไปหาหนังสืออัลมูวัฏฏะฮ์ฉัน ได้ยืมจากชายคนหนึ่งที่มีมักกะฮ์และฉันก็ท่องมันจนจำภายใน 9 คืน หลังจากนั้นฉันได้เข้าไปหาวัลีมักกะฮ์และฉันได้เอาหนังสือ (หนังสือรับรอง) ของท่านถึงวาตีมะดีนะฮ์และถึงอิมามมาลิกบินอานัส หลังจากนั้นฉันก็ได้มาถึงมะดีนะฮ์ฉันก็ได้ส่งหนังสือไปยังวาตี เมื่อท่านได้อ่านแล้วท่านได้กล่าวว่า โอ้ ชายหนุ่มแท้จริงแล้วการเดินทางเท้าเปล่าของฉันจากกลางเมืองมะดีนะฮ์ถึงกลางเมืองมักกะฮ์มันง่ายกว่าสำหรับฉันที่จะเดินทางไปยังประตูบ้านมาลิกบินอานัสเพราะฉันไม่อยากจะเห็นความลำบากของฉันอยู่ที่ประตูบ้านของท่านแล้วฉันก็กล่าวว่า ขออัลลอฮ์ประทานความดีให้อามิร แท้จริงความเห็นของอามิรให้เขา(อิมามมาลิก) เดินทางมา เขาตอบว่า โอ้ ไปให้ไกลเลย แล้วฉันก็ได้นัดเขาเวลาอัศรีย์ แล้วเราก็ได้ชี้พาหนะร่วมกัน ฉันขอสาบานต่ออัลลอฮ์ว่าฉันได้เกิดเหมือนกับที่เขาพูดแล้วได้มีชายคนหนึ่งนำหน้าไปแล้วได้เกาะประตูแล้วมีทาสผู้หญิงผิวดำคนหนึ่งออกมา แล้วอามิรก็ได้กล่าวกับหล่อนว่า จงบอกแก่เจ้านายของเจ้าว่าฉันรออยู่ที่ประตู แล้วหล่อนก็เข้าไปนาน หล่อนก็ออกมากล่าวว่า แท้จริงนายของฉันฝากสลามให้กับท่านและบอกว่าถ้าหากมีปัญหา(เรื่องศาสนา) ให้ส่งเป็นคำถามและจะมีคำตอบออกมา ถ้าเป็นปัญหาเรื่องหะดีษ ท่านก็รู้ถึงวันเวลาของการชุมนุม (ในวิชาหะดีษ) ดังนั้นท่านจง

กลับเถาะและอเมริกาก็ได้กล่าวแก่ทาสผู้หญิงคนนั้นว่าแท้จริงเจ้าจงบอกแก่เขา(อิมามมาลิก)ว่า ฉันมีหนังสือจากวาสิมกษัตริย์ถึงเขาในเรื่องสำคัญแล้วหล่อนก็เข้าไปและออกมา ในมือของหล่อนมีเก้าอี้ตัวหนึ่ง แล้วหล่อนก็ตั้งไว้ หลังจากนั้นอิมามมาลิกก็ออกมาในลักษณะนำเกรงขามและนำนับถือท่านเป็นชายที่มีรูปร่างสูง มีเคราที่ หวีเรียบร้อย แล้วท่านก็นั่งลง ท่านสวมเสื้อต่อยลอซาน วาสิคนั้นก็ได้ยื่นหนังสือให้กับเขา(แล้วท่านก็ได้อ่านจนถึงคำพูดที่ว่า ผู้ชายคนนี้การงานของเขาและสภาพของเขาเป็นอย่างนี้ ๆ) ท่านก็ได้โยนหนังสือรับรอง และกล่าวว่า ชุบฮานัลลอฮู หรือว่าความรู้ของรอสูลุลลอฮุนั้นถูกเอาด้วยจดหมายนั้นหรือ แล้วฉันก็เห็นวาสิเกรงกลัวที่จะพูดกับอิมามมาลิกแล้วฉันไปข้างหน้าคนหนึ่ง แล้วกล่าวว่าขออัลลอฮูประทานความคิดกับท่าน แท้จริงฉันนี้มาจากตระกูลมัญละบีย และเรื่องของฉันก็คือว่า (แล้วอิมามอัชชาฟีอีย์ก็เล่าให้อิมามมาลิกฟัง) เมื่ออิมามมาลิกได้ฟังคำพูดของฉันแล้ว เขามองฉันครู่หนึ่ง อิมามมาลิกมีความรู้เกี่ยวกับฟิรอซะห์(การอ่านสัญญาณหรือวิชาลักษณะวิทยา) เขาก็ถามฉันว่า เจ้าชื่ออะไร ฉันบอกว่ามูฮัมหมัด เขาก็บอกกับว่า โอ้ มูฮัมหมัด จงอย่าเกรงต่ออัลลอฮู และห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย แท้จริงแล้ว เจ้าจะได้รับเกียรติจากความมีเกียรติ ฟรุ้งนี้เจ้ามาพร้อมกับคนที่อ่านให้กับเจ้า ฟรุ้งเข้าฉันก็มาแล้วฉันก็เริ่มอ่านโดยที่หนังสืออยู่ในมือของฉันและทุกครั้งทีฉันรู้สึกเกรงขามกับอิมามมาลิกฉันต้องหยุดอ่าน ท่านก็ประหลาดใจกับการอ่านที่ดีของฉันแล้วท่านก็กล่าวว่าโอ้ ชายหนุ่มอ่านเพิ่มเติมอีกจนฉันได้อ่านมันในเวลาอันสั้น หลังจากนั้นฉันก็อาศัยอยู่ที่มะดีนะฮฺจนกระทั่งอิมามมาลิกเสียชีวิต ” (Yaqoot al Hamawiy, n.d.:17/284)

2.7.4 การเดินทางไปยังเยเมน

หลังจากนั้นท่านเดินทางไปยังเมืองนัจญูรอนในเยเมนในฐานะผู้ช่วยผู้พิพากษาที่นั่น ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของท่านนั้น ท่านอิมาม อัชชาฟีอีย์ ได้ปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรมและตรงไปตรงมาเป็นที่เคารพนับถือและยกย่องแก่ชาวเมืองโดยทั่วไปกระนั้นก็ดียังมีคนบางกลุ่มที่ไม่ปรารถนาท่านและไม่พอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน พร้อมทั้งพยายามก่อความไม่สงบอยู่เสมอ บางครั้งถึงกับสร้างสถานการณ์ขึ้นหลอกลวงท่าน แต่ก็ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ จนกระทั่งได้เกิดเหตุการณ์ใหญ่ขึ้น กล่าวคือได้มีบุคคลจากวงศ์ อัล อะละวีย จำนวน 9 คนก่อการทรยศ ต่อคอลีฟะฮู ทั้งยังได้กล่าวหาว่าท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ ร่วมแผนการกับพวกเขาด้วย คอลีฟะฮู ฮารูน อรรอซิด จึงได้ มีบัญชาให้ส่งคนทั้งเก้าและอิมามอัชชาฟีอีย์ ไปให้ท่านพิจารณาโทษ (สมาน มาลีพันธ์ , 2516 : 97)

2.7.5 การเดินทางไปยังอิรักครั้งที่ 1

หลังจากนั้นอิมามอัชชาฟีอีห์และอีก 9 คนที่ถูกกล่าวหาที่ถูกนำพาตัวมายังแบกแดดต่อหน้าคอดีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด จากนั้นก็ได้มีการพิจารณาโทษ โดยได้มีบัญชาให้ประหารชีวิตคนทั้งเก้าเสีย ครั้นเมื่อถึงคราวพิจารณาโทษอิมามอัชชาฟีอีห์ ท่านได้พูดต่อคอดีฟะฮ์ว่า

” مهلا يا أمير المؤمنين , فانك الداعي وأنا المدعو , وانت القادر على ما تريد مني ,

ولست القادر على ما أريده منك يا أمير المؤمنين ما تقول في رجلين : أحدهما يراني أخاه , والآخر يراني عبده , أيهما أحب الي ؟ قال الذي يراك أخاه , قلت فذاك أنت يا أمير المؤمنين , قال فقال لي انكم ولد العباس , وهم ولد علي , ونحن اخوتكم من بني المطلب , فأنتم تروننا اخوة , وهم يروننا عبيدا , قال فسري عنه ما كان به , واستوى جالسا وقال : عطني , فوعظته الى أن بكى , ثم أمر لي بخمسين ألف درهم “

(Ibn Hajar al-Asqalaniy , 1310 H : 70)

“ โอ้ ผู้นำแห่งบรรดามุมีนิน ได้โปรดอย่ารีบเร่ง แท้จริงท่านเป็นโจทก์ และข้าเป็นจำเลย ท่านย่อมสามารถที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อข้าได้ตามประสงค์ของ ท่านแต่ข้าไม่อาจกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อ ท่านตามความประสงค์ของข้าได้ โอ้ ผู้นำแห่งบรรดามุมีนิน ท่านจะโปรดประการใด ในระหว่างชายสองคน ซึ่งคนหนึ่งเห็นข้า เป็นพี่น้องของเขา และชายอีกคนหนึ่งเห็นข้าเป็นบ่าวของเขาในสองคนนั้นข้าจะรักใคร่มากกว่ากัน? คอดีฟะฮ์ฮารูน อัรรอชิดตอบว่า “ท่านก็ต้องรักผู้ที่เห็นท่านเป็นพี่น้องของเขาอย่างแน่นอน ” ท่านอิมาม อัชชาฟีอีห์ จึงกล่าวต่อไปว่า โอ้ ผู้นำแห่งบรรดามุมีนิน ท่านเป็นลูกหลานของอับบาซ ส่วนพวกเขา (คือผู้ที่กล่าวหาว่าท่าน อิมามอัชชาฟีอีห์สมคบคิดทรยศต่อคอดีฟะฮ์) เป็นลูกหลานของอาลี แต่ข้าเป็นวงศ์วานของมูฮัมหมัด ท่านเป็นลูกหลานของอับบาซซึ่งเห็นข้าเป็นพี่น้องของ ท่าน ส่วนเขาเหล่านั้นเห็นข้าเป็นบ่าวของพวกเขา เมื่อคอดีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ได้ฟังคำพูดของท่านอิมาม อัชชาฟีอีห์ เช่นนั้นแล้ว ท่านก็พอใจและได้ขึ้นไปนั่งและได้กล่าวกับอิมามอัชชาฟีอีห์ว่า “เจ้าจงนำซีฮัตให้กับฉัน” อิมามอัชชาฟีอีห์ก็นำซีฮัต จนกระทั่งคอดีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิดร้องไห้ แล้วคอดีฟะฮ์ ก็ได้ออกคำสั่งมอบเงินให้กับฉัน 50,000 ดิรฮัม ” ในช่วงที่ท่านอยู่ใน อิรักนี้เองท่านถือโอกาสศึกษาฟิสิกฮานาฟีฮ์จากบรรดาลูกศิษย์และเพื่อนๆของอิมามอาบูฮานีฟะฮ์ และยังสามารถศึกษาจากอุละมาอ์ท่านอื่นๆใน อิรักอีกด้วยหลังจากนั้นท่านก็เดินทางกลับนครมักกะฮ์

2.7.6 การเดินทางกลับมายังมักกะฮ์

หลังการใช้ชีวิตในอิรักในช่วงระยะเวลาหนึ่งอิมาม อัซซาฟีอีย้ก็ได้อำนาจกลับมายังนครมักกะฮ์ อิมามอัซซาฟีอีย้กลับพร้อมกับความรู้ของอะหฺลุลเราะฮฺ (اهل الرأي) โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านได้ยินได้ฟังจากนักฟิสิกส์แห่งอิรัก มุหัมมัด บินอัล หะสัน อัซซัยบานีย้ ดังนั้นท่านจึง ผันรวมกันระหว่างความรู้ของชาวฮินญาซ ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวกับสุนนะฮ์ และอะษัรกับความรู้ ของอะหฺลุลเราะฮฺ ที่เกี่ยวกับการศึกษา และการอิสติหมาน ในช่วงที่ท่านอยู่ในอิรักครั้งแรกนั้นจะเห็นได้ว่า ท่านพยายามปกป้องฟิสิกส์ มาลิกีย้ และได้ตอบโต้อะหฺลุลเราะฮฺ (اهل الرأي) ด้วยหลักฐานที่หนักแน่นและชัดเจนนำมาซึ่ง ความเหนือกว่าของ มัซฮับมาลิกีย้ แต่หลังจากท่านกลับมายังนครมักกะฮ์ แล้วท่านได้เริ่มทบทวนพิจารณาในรากฐานและข้อปลีกย่อยของมัซฮับต่างๆ และจากจุดนี้เองจึงได้เกิดแนวคิดในสมองของท่านในการอิจติฮาด(วินิจฉัยหุกม)เองเนื่องจากท่านได้รู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วถึงแนวคิดของบรรดานักฟิสิกส์และนัก หะเคียซทั้งหลายตั้งแต่รุ่นเก่า จนถึงรุ่นใหม่ ท่านรู้ถึงจุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละมัซฮับดังนั้นท่านจึงเลือกเอาจากจุดเด่นของทุกมัซฮับนั้น โดยตั้งอยู่บนหลักฐานที่หนักแน่นที่สุด แนวทางที่ชัดเจนที่สุดและใกล้เคียงที่สุดกับเจตนารมณ์ของอัลกุรอาน และสุนนะฮ์ของท่านนบี (Abd. al-Ghaniy al- Daqr, 2005 : 111-112) ในช่วงนี้ท่านได้ทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ให้กับการสอนและการแต่งหนังสือ

2.7.7 การเดินทางไปยังอิรักครั้งที่ 2

หลังจากนั้นท่านก็ได้เดินทางมายัง อิรัก ครั้งที่สอง ท่านได้รับการต้อนรับด้วยดี และถูกจัดสถานที่สำหรับให้ท่านทำการสอนในมัสยิด บัฆดาดี ซึ่งในมัสยิดนั้นมี 20 ฮาลาเกาะห้ของการเรียนการสอน เมื่ออิมามอัซซาฟีอีย้เริ่มทำการสอน ฮาลาเกาะห้ส่วนใหญ่เหล่านั้นก็มารวมตัวกับฮาลาเกาะห้ของอิมามอัซซาฟีอีย้จนในที่สุดฮาลาเกาะห้อื่นๆเหลือเพียง 3 ฮาลาเกาะห้เท่านั้น (Muhammad Uthman El-Muhammady . 1998 :6) ท่านใช้ชีวิตในอิรักของการเยือนครั้งที่สองเป็นเวลาหลายปีในช่วงนี้เองที่มีผู้มาศึกษาหาความรู้กับท่านเป็นจำนวนมากท่านมีลูกศิษย์ตามมามากมาย หลังจากนั้นท่านได้เดินทางกลับมักกะฮ์

2.7.8 การเดินทางไปยังอิรักครั้งที่ 3

อิมาม อัซ ซาฟีอีย้อาศัยอยู่ในอิรักครั้งที่2 เป็นเวลา 2 ปีในช่วงนี้ ท่าน ได้วางรากฐานมัซฮับของท่าน ส่วนบรรดาลูกศิษย์ของท่านก็ได้เผยแพร่ความรู้ของท่านไปด้วย หลังจากนั้นท่านก็ได้กลับมายังมักกะฮ์ และทำการสอนเช่นเคยในมัสยิดอัลหะรอหม แต่ท่านอยู่ในมักกะฮ์ เพียงระยะสั้นๆเท่านั้น หลังจากนั้นในปี 198 ฮิจริยะห้ ท่านก็ได้เดินทางไปยังอิรักครั้งที่ 3 แต่ครั้ง

นี้ ท่านใช้เวลาอยู่ในอิรักเป็นเวลาเพียง 8 เดือนเท่านั้น อัลหะสันบินมุหัมมัด อัชชะฟาอูนีย์ กล่าวไว้ว่า อิมามอัชชาฟีอีย์ เดินทางมายังพวกเราในปี 195 H และอาศัยอยู่กับเรา 2 ปี หลังจากนั้นท่าน เดินทางกลับมักกะฮ์ แล้วท่านเดินทางมายังพวกเรา อีกในปี 198 H ท่านอาศัยอยู่กับเรา ไม่กี่เดือน เท่านั้น หลังจากนั้นท่านก็เดินทางไปยังอียิปต์ (Ibn Hajar al-Asqalaniy , 1310 H : 72)

2.7.9 การเดินทางไปยังอียิปต์

หลังจากนั้นท่านได้เดินทางต่อไปยังอียิปต์ตามคำเชิญของผู้ว่าการเมืองอียิปต์ ณ.ที่ นั้นท่านได้ทำการสอนในมัศยิดอัมรฺ บิน อัล-อาศ นอกจากการสอนแล้วท่านยังได้แต่งตำราต่างๆ ที่ อียิปต์นี้เองที่ท่านได้ทบทวนคำวินิจฉัยของท่านซึ่งเป็นที่มาของคำวินิจฉัยใหม่ (قول جديد) ที่ แตกต่างจากคำวินิจฉัยเก่า (قول قديم) ในช่วงที่ท่านอยู่ ณ.เมืองบัฆดาดี ก่อนหน้านั้น

ในช่วงที่ท่านอาศัยอยู่ในอียิปต์นี้ ชื่อเสียงของท่านโด่งดังไปทั่วทุกสารทิศ ดังนั้น จึงมีบรรดาอุละมาอฺ และผู้ที่ต้องการแสวงหาความรู้เดินทางมาเพื่อศึกษาเล่าเรียนกับท่านหรือเพื่อมา รับสายรายงาน หะดีษจากท่านหรือเพื่อฟังการสอน จากตำราของท่านเอง อิมามนาอาวีอีย์ กล่าวว่า แล้วชื่อเสียงของท่านก็โด่งดังไปทั่วเมืองต่างๆ ดังนั้นจึงมีผู้คนมาหาท่านจากเมืองซาม เยเมน อิรัก และจากเมืองอื่นๆ เพื่อศึกษาฟิคุฮ์กับท่าน เพื่อรับสาย รายงานหะดีษ และเพื่อฟังการสอนหนังสือ ของท่าน โดยตัวท่านเอง และแล้วท่านก็ได้ กลายเป็นผู้นำ แห่งชาวอียิปต์ และชาวเมืองอื่นๆ (al-Nawawiy, Yahya bin Sharaf ,n.d. : 1 / 48)

2.8 การเสียชีวิตของท่าน

ในช่วงบั้นปลายชีวิตของท่าน ท่านป่วยเป็นโรคริดสีดวงทวารและอาการก็ยิ่ง กำเริบมากขึ้นเรื่อยๆซึ่งเป็นสาเหตุให้ท่านต้องสูญเสียโลหิตหลายครั้ง ครั้งละมากๆ จนนำไปสู่ การเสียชีวิตของท่าน

ในช่วงที่ท่านใกล้จะสิ้นชีพ ลูกศิษย์ของท่านที่ชื่อ อัลมุฆานีย์ ได้เข้ามาหาท่านและ ได้ถามท่านว่าเป็นอย่างไรบ้าง รู้สึกอย่างไรบ้าง อิมามอัชชาฟีอีย์ก็ตอบว่า

"أصبحت من الدنيا راحلا ولإخوان مفارقا ولكأس المنية شاربا وعلى الله جلّ ذكره
واردا ولا والله ما أدري روعي تصير إلى الجنة فأهنتها أو إلى النار فأعزيتها "

“ฉันรู้สึกว่าคุณกำลังจะเดินทางไป เพื่อนๆกำลังจะจากไป ความตายกำลังมา เยือนและยังอัลลอฮ์ ﷻ ฉันกำลังจะไปหาพระองค์ ฉันขอสาบานต่ออัลลอฮ์ว่า ฉัน ไม่รู้ว่าวิญญาณ

ของฉันจะไปสู่สวรรค์ ดังนั้นฉันก็จะแสดงความยินดีกับมันหรือว่าจะไปสู่นรก ดังนั้นฉันก็ต้องแสดงความเสียใจกับมัน” หลังจากนั้นท่านก็ร้องไห้และกล่าวว่า

وَمَا قَسَىٰ قَلْبِي وَضَاقَتْ مَذَاهِبِي جَعَلْتُ الرَّجَا لِعَفْوِكَ سُـلْمًا
تَعَاظَمَنِي ذَنْبِي فَلَمَّا قَرَنْتُهُ بِعَفْوِكَ رَبِّي كَانَ عَفْوُكَ أَعْظَمًا
وَمَا زِلْتُ ذَا عَفْوٍ عَنِ الذَّنْبِ لَمْ تَزَلْ تَحُودُ وَتَعْفُو مِنِّي وَتَكْرُمًا

(Ibn al- Jauziy , n.d.: 2 / 14 6)

เมื่อหัวใจของฉันแข็งกระด้างและหนทางของฉันคับแคบลง

ฉันทำความหวังให้เป็นบันไดสู่การอภัยโทษจากพระองค์

บาปของฉันช่างใหญ่เหลือเกินแต่เมื่อนั้นเทียบมัน

กับการให้อภัยของพระองค์ โอ้ พระเจ้าของข้าพระองค์ การให้อภัยของพระองค์นั้นยิ่งใหญ่มากกว่า และพระองค์ยังคงเป็นผู้ทรงให้อภัยจากบาป

พระองค์ทรงกรุณาและทรงให้อภัยด้วยความโปรดปรานและความเผื่อแผ่

ในช่วงนี้เอง ยูनुส บิน อับดิลลาฮฺ ก็ได้เดินเข้ามาหาท่าน อิมามอัชชาฟีอีย์จึงกล่าวกับเขาว่า “ โอ้อาบามูซา (ยูनुส บิน อับดิลลาฮฺ) จงอ่านอัลกุรอานให้กับฉัน อายุเฮ้อ 120 ชูเราะฮ์ อัลอิมรอน และจงอ่านให้เบา อย่าอ่านให้ดัง ” ฉันก็ได้อ่าน ให้กับท่านและเมื่อนั้นต้องการลุกขึ้น ท่านก็กล่าวว่า “ อย่าลืมฉัน เพราะฉันกำลังเศร้าโศก”

หฺรมาละฮฺได้กล่าวว่าอิมามอัชชาฟีอีย์ได้กล่าวว่า “เจ้าจง ไปยัง อิดริส อาบิด แล้วบอกกับเขาว่าให้เขาคุอาอฺต่ออัลลอฮฺ ﷻ ให้กับฉัน”

อรรอบีอฺได้กล่าวว่า เมื่อถึงเวลาฆริบ ลูกพี่ลูกน้องของอิมามอัชชาฟีอีย์ได้กล่าวว่า เราจะลงไปละหมาด อิมามอัชชาฟีอีย์ก็กล่าวว่า “เดี๋ยวพวกเจ้ามานั่งและพวกเจ้ารอการออกของวิญญูณของฉัน ” แล้วเราก็ตกลงไปละหมาดหลังจากนั้นเราก็ตื่นมา เราถามว่า ท่านละหมาดริยัง ? อิมามอัชชาฟีอีย์ตอบว่า “ละหมาดแล้ว ” หลังจากนั้นท่านก็ได้ขอน้ำ ซึ่งเวลานั้นเป็นฤดูหนาว ลูกพี่ลูกน้องของท่านกล่าวว่า ให้ผสมน้ำกับน้ำร้อน อิมามอัชชาฟีอีย์ตอบว่า “ไม่ต้องแต่ผสมมันกับชาฟิรฎูนิดนิง” แล้วท่านก็ได้เสียชีวิตลงหลังอิซา

อรรอบีอฺ บิน สุไลมาน กล่าวว่า อิมามอัชชาฟีอีย์ เสียชีวิต คืนวันศุกร์ วันสุดท้ายของเดือนราญับ ในปี 204 ฮิจรียะห์ เมื่ออายุท่าน 54 ปี (Ibn Hajar al-Asqalaniy , 1310 H : 83-84)